

királyok, hadvezérek, főpapok, törvényhozók, igaz emberbarátok, hősök s nagylelkű nők pi-hennek. Némelyik ólomkoporsó milliók szerencséséjét, boldogságát és szeretetét zárja magában. S e nyirkos, csupasz falak között a világtörténet jó darabja hallgat némán, csendesen. Enyészik és porlad minden. Csak a sírfeliratok hirdetik, mi volt s mi nincsen.

A Habsburgok e családi sírboltját II. Mátyás király neje alapította, hogy maga és férje ott nyugodhassanak. Mivel azonban mindketten korán meghaltak, csak II. Ferdinánd építette föl s temetette oda Mátyás és nejét, Sajátóság, hogy a ki építette a sírboltot: II. Ferdinánd, nem itt, hanem Grázban pihen. III. Ferdinánd azonban két fiát már oda temetette s mivel maga számára nem volt hely, nagyobbítani akarta a sírboltot. Az építést azonban csak I. Lipót fejezte be. Ő tette a lejárati fülét a kétféjű sassal díszített márványtáblát e felirással: *«Sepultura Augustissimae Domus Austriacae»*. 1701-ben megtelvé a kibővített sírbolt is, I. József és III. Károly ismét nagyobbitották. Az utóbbi emeltette a sírboltban levő szép márványoltárt 1717-ben.

Mária Terézia építette a nevére elnevezett sírboltot a réghez s oda helyeztette a Moll Boldizsár készítette pompás mauzoleumot. Ez a legszebb része ma is az egész sírboltnak. Kupoláját Milldorfer Ignácznak, Troger legügyesebb tanítványának freskói díszítik.

Mária Terézia gyakran meglátogatta a sírboltot s óráig elimádkozott szerettei koporsóinál. Ő cserélte föl a régi fakoporsókat díszesebb ércoporsókkal. Ő rendelte el, hogy minden halott születésének, névnapjának és halálának évfordulóján a szarkofágon és a sírotagon hat-hat viaszgyertyát gyújtsanak s misét mond-nak. Ilyenkor maga is lement a sírboltba. Agg korában nem tudván már a lépcsőkön járni, emelgéppel bocsáttatta le és húzatta fel magát. Utolsó útja alkalmával fölhúzás közben kétszer megakadt a kötélen s csak nagy nehezen tudták felvontatni. «A sírbolt nem akar már felbocsátani», mondá Mária Terézia. S igaza volt! Egy hó mulva holtan vitték oda. Két évvel később kedvence imazsámolyán már VI. Pius pápa imádkozott lelke üdvéért.

II. József sok tekintetben másképp gondolkozott, mint édes anyja. Ő először is elrendelte, hogy ezentúl a család minden meghalt tagját csupasz, díszítés nélküli, egyforma rézkoporsóba helyezték. Felül kereszt legyen, alul a halott lábainál pedig a születés és halálozás ideje és a név. Egyéb semmi. E rendeletet a legújabb időig meg is tartották. Innét van a koporsók szokatlan egyformasága és egyszerűsége. Változatosabb és szebb formákat csak 1872. óta alkalmaznak. Ez évtől kezdve önti és vereti a szarkofágokat a híres Beschorner czég.

II. József a sírboltba vezető két ajtót s az egyetlen nagyobb ablakot is befalaztatta. A lejárati csak a temetések alkalmával nyílt meg. A sírboltba senkinek sem volt szabad lemennie. Ugyanő elmozdította az oltárt is addigi helyéről, hogy saját koporsója számára helyet nyerjen.

II. Lipót ismét megnyitatta a sírboltot s részben visszaállította a régi szokásokat is.

E század elején annyira megtelt már a temetkezőhely, hogy végleg meg akarták szüntetni s új temetkezési helyül az augusztinusok templomát jelölték ki. I. Ferenc király azonban ragaszkodott a régihez s áttörvén Mária Terézia sírboltjának falát, a nevére elnevezett Ferenc-sírboltnak nevezett új szárnyat építtette. Ide azonban épen csak hogy saját családjá elfért. V. Ferdinándnak tehát újra építkeznie kellett. Ő 1842-ben a

Ferenc sírboltot éjszak felé hosszabbította meg s mellé egy új szárnyat építtetett.

Ez új épület ama részében, mely a Ferenc-sírbolt meghosszabbítása, nyugosznak I. Ferenc József ő felségének szülői, azután következnek V. Ferdinánd király, Mária Anna királyné díszes szarkofágjai és I. Ferenc József király legelső leánykájának, az 1857-ben meghalt Zsófia Friderika főhercegnőnek koporsója. E szárny utolsó, négyszög alakú sötét fülkéjében három díszes szarkofág állott: Miksa mexikói császára, Rudolf trónörökös és Károly Lajos főhercege. Miksa és Károly Lajos koporsóit ez év őszén odább mozdították, hogy kellő helyet nyerjen Erzsébet királyné szarkofágja. Itt nyugszik tehát a felséges asszony, Rudolf trónörökös jobb-ján. Csöndben, békében pihennek egymás mellett a szeretet és tisztelet ezer meg ezer jelétől környezve. Napfény alig hatol ide. A sötétség gyászfátyolként borul a koporsókra s hervasztja a koszorúk virágait. A két fehér ércoporsó koszorúk és szalagok borítják. Imitt-amott nemzetünk színei is föltűnnek. Magán a királyné koporsóján négy, kedvelt virágából kötött friss koszorú van. Az egyiknek szalagján Ferenczy Ida neve olvasható, a másikon a boldogult királyné nővérének neve, a harmadikat Adele Löwenstein, a negyedik koszorút Lajos Viktor főherceg helyezte a koporsóra. A széles vörös-fehér szalagon e szavak olvashatók: «Bete für Ihn, Beschütze Ihn!» A koporsó egyszerű fölírata csak annyit mond, hogy Erzsébet Ausztria császárnéja, Magyarország királynéja s bajor hercegnő nyugszik itt, ki 1837 decz. 24-én született s 1898. szept. 10-én halt meg Genfben.

A virágok ezrei, melyek nem rég a koporsót boríták, már elhervadtak. Idővel a se-lyemszalagok is fátolfoszlányokká lesznek; mert mint a nagy Napoleon mondá e sírboltban: «Vanitas vanitatum, hors la force!» (Az erőt kivül minden csak hiabavalóság.) Csak a név, az emlék marad meg számunkra. De ezt minden magyar szív kegyelele féltett kincsként őrzi.

1889 JANUÁR 30.

Rudolf trónörökös halálának tíz éves fordulójára.

Tíz éve ép; szomorú, szörnyű hírtől Rendültünk meg, oh, valamennyien. Mintha gyilkos törődés érte volna, Oly fájdalom járt át millió szíven. Ennek a gyászos hírek hallatára: Országok öltöztek fekete gyászba; Panaszt emelt a végzet ellen ajkunk: Mért, hogy Töled így kellett elszakadnunk!

Tíz éve már... de Tégedet előlünk Nem fődött el azért a sírhalmaly; Itt élsz ma is épen, ifjan közöttünk Híred, neved itt ajkról-ajkra száll. Néped nem ismer most sem el halottnak; Szárnyán tündérregneknek és daloknak Itt jársz, — ki földi koronát vesztettél: Mesesországban tündérkirály lettél.

S hány történet fog elavulni addig, Feledésbe tűn mennyi szép rege, Míg fenmarad a legbúsabb közöttük: A te halálod bús története... Az nemzedékről-nemzedékre száll át, Föl-fölszik lejtett arany-szálát A költők, hogy mind tovább fonják-szöjjék, Mig csupa költészet lesz és dicsőség!

Mihály János.

DRÁMAI IMPRESSZIÓK.

Szüry Dénes könyve.¹

Egy művelt ízlésű, sokat látott és olvasott, s még többet gondolkodott ember megfigyeléseit, reflexióit néhány kiváló művésznőről s egy csoport színműről, melyek az utóbbi években adtak, foglalja magában az a könyv, melynek címét föntebb leirtuk. Nem chablonos színbírálatok ezek, hevenyében megírva: — távol attól! Irójuk szenvedélyes barátja a színi előadásoknak: az előadókért is, a színművekért is; az volt kora ifjúságától fogva. Benyomásait eltarogatja heteken, hónapokon, néha években keresztül, mintegy érlelve, megjegezesítve azokat, míg egyszer, a kellő alkalommal, papírra veti. De akkor is, mintha csak magának írta. Sajátos közvetlenséggel bele viszi lelki világába, itéleteinek, reflexióinak születési helyére s a megszületésnek mintegy tanuivá tesz bennünket. Egészen találóan jellemzi önmagát, midőn mindjárt a Duséről szóló első cikkben mondja: «szeretném vele kissé foglalkozni, nem mint bíráló, hanem mint művészetkedvelő, a ki önmagának számol a hatásvól». De e művészetkedvelő, a mint a könyv olvasói meggyőződhetnek róla, egyszersmind finom elméjű, tanult s erős egyéniségű bíráló is, a ki meggyőződését őszintén kimondja, s a kivel élvezet együtt bolyongani a színészet és színirodalom berkeiben, még ha nem mindenben értünk is vele egyet. Kedves, okos vezető, a kitől mindig tanulhatunk.

De annyiban se szorosán vett színbírálatok e művek, mert alakjuk más. A szerző a darab meséjét (kivált az ismertebbekét) ritkán mondja el egészen; felteszi, hogy azt olvasói úgy is ismerik; csak a főbb mozzanatokra mutat rá, a színjátékosokkal kapcsolatban. Egész mesék csak akkor ad, mikor czélja megkínánia, mikor különösebben az író bírálja; vagy az író alkotását viszonyítja a játszó színészek különböző felfogásához, mint teszi például Sudermann «Othlon»-ában. Sokszor a cselekvény s annak is csak egy jelenete, csupán kiinduló pont neki, hogy ahhoz fűzze elmondani valót, mint a «Blaháné és a betyár kenderje» címűben.

Négy nagy művésznő játékát boncolja részletesen, s ezek: *Duse, Tina di Lorenzo, Sara Bernhardt és Blaháné*. S itt veszi hasznát különösen — s vele együtt az olvasó is — sokat látottságának. Ugyanabban a szerepben például összehasonlítja Dusét és Sara Bernhardtot (Gauthier Margit), majd a mi kiválóbb színésznőinkkel folytatja az összehasonlítást, Jászayval, Prielle Kornéliával, Helveyvel, Márkussal. S ez összehasonlítás olykor egy-egy meglepően kedves alakú itéletet ad tollára, mint Sudermann Otthonánál. Azt fejtegeti, hogy Jászay Magdája sokkal hűvebben fejezte ki a német író alkotását, mint a Dusé; de emez a szerepet is, a darabot is kedvesebbé, elfogadhatóbbá tette; s így végzi: «Szeretném, ha Sudermann tanúja lehetne egyszer annak is, miként alkotta meg a mi Nemzeti Színházunkban az ő Magdáját Jászay Mari. Én azt gondolom, hogy az ő német írói keble fokozatosan duzzadna az előadás alatt s azzal a fölkiáltással hódolna neki: «minden ízében így rajzott agyamban honunknak ez az erőteljes leánya, még mielőtt papírra tettem volna azt!» Azután rohanna Duse-hoz, kézcsokkal ekképp üdvözölve őt: «Asszonyom, ön most a dicsőség megérdemelt szárnyán röpködi a világot. A mit ön tesz, az a művészi igaz. Én tévedtem. Vessünk fátolt a «Heimath»-ra és hirdesse a világnak bűvös egyéniségével a «Casa paterná»-t.²

A könyvet ajánljuk azoknak, a kik a lélektani boncolást szeretik és gyönyörködve tanulni óhajtanak.

Baráth Ferencz.

SHAKESPEARE-RÓL.

Szüry Dénes székfoglalója a Kisfaludy-Társaságban.*

Merész dolog részemről azt a nagy szellemet idézni, a kinek örökbeeső munkáival a század legelőkelőbb elméi foglalkoztak. Kezde Cole-

* «Drámai impressziók» cím alatt most megjelent könyvéből.

ridgetől a németeken át egész az amerikaiakig. Az angolok között Coleridge volt az első, a ki legelőször látott be mélyebben abba a kobóba, a melyből úgy megalkotta került ki az ember, hogy ma, háromszáz év után, is magára ismer benne mindenki. Coleridge volt az első, a kit nyugtalanul kutató elméje oda sarkalt, hogy a mit böles látással megértett s a mit betegesen érzékeny költői lelkével megsejtett, megértesse azokkal is, a kiket legközelebből érdekelt: az angolokkal. Mert hát még Shakespearenek is meg kellett előbb tenni azt az utat, a honnét útas még vissza nem került: hogy elismerjék profétának otthon is.

Kortársai, a kik vele egyidőben szolgálták a színpadot — mint az idők ízlését jobban legyezgetők, — az ő rovására röpökde a közkedvezésnek szárnyain. Fletcher — egy feledésbe borult név — darabjaival nagyobb divatban volt s a babérból életében több jutott neki. Sőt még halála után is közel másfélszáz évig az a megtiszteltetés kísérte őt, hogy mert egy időben irt vele, nemcsak együtt emlegetik, hanem apró előnyeiket összehasonlításkép oda helyezik a Shakespeare úgynevezett fogatékosságai mellé; a melyekről egy későbbi kor kideríti, hogy semmi közük a lényeghez; kideríti, hogy a lényegét aranyértéké szerint nem vették észre úgyszólván másfélszáz éven át.

A múlt század végén fölmerült angol előkelő írók a takargatás egy nemével állapítják meg azt a tényt, hogy Shakespeare kortársainak színművei nagyobb keletnek örvendtek, mint az ővéi. E kor egyik kitűnősége: Hallam — a kinek művéből meritem az angol Shakespeare-kutatók legnagyobb része által elfogadott mel-lőzés tényét — azzal igyekszik kendőzni azt, hogy Shakespeare szindarabjai díszesebb kiállítás és nagyobb társaságot igényeltek, s hogy a kevert közönség részére kevésbé voltak érthetők.

Ha ez a kiváló gondolkozó tanúja lett volna a lefolyt huszonöt évben nálunk megfordult olasz társaságok Shakespeare-előadásainak, nem menti vala ezen a módon azt a kort a Shakespeare föl nem ismerésért. Siralmas társaságok járják be a világot és a díszletnek — úgyszólván — teljes hiányával, egyetlen egy ember erejénél fogva érthetővé teszik Shakespeare ismeretlen nyelveket; és pedig kimondom, hogy tekintet nélkül a közönség műveltségi fokára. Kinek nem volt az életben Romeo kora, ki nem érti Othellot és melyik szülő szívének nem rezzenik össze a gyermeki halátlanságon eszt vesztő Learnek gyötrelmei? Ezek megértésére nem kell semmiféle különleges műveltség. Az ő cselekvései, érzései, háborgásaik és fájdalmaik mindegyikünkkel közösek; ezek olyan rugók, a melyek lelki világunknak úgyszólván szerves részét képezik, akár tollat, akár ekét forgatunk.

Nekem úgy látszik, hogy nem azért mellőzték a Shakespeare darabjait, mert előadatusuk díszesebb kiállítását és nagyobb társaságot igényelt, hanem, mert a másokét inkább látogatta a közönség. Látogatta pedig minden valószínűség szerint azért, mert az ízlését szolgálta a felületlen mozgó könnyebb műfaj és mert annak megvolt a maga színésze is. A Shakespeare mélységére nem volt se színész, se író, a ki azt annak a kornak megmagyarázta.

Jellemző, hogy Hallam még azt sem meri határozott formában kimondani, hogy Shakespeare drámáiról társaisal legálább egyenlő színvonalon állónak ítélte volna a kora, hanem böles óvatossággal így beszél: «Nem valószínű, hogy Shakespeare kora drámáiról kisebbre becsülték volna, vagy hogy csak egy színvonalon is említki vala értékét azokéval.»

Az angol tudósoknak ez a gyengéd érzésre valló óvatossága, úgyszólván rejtett megerősítése annak a ténynek, a melyet olyan finomul takar; a mire nyomban ő maga adja meg az újmutatást, midőn előbb körültekintő mondatát határozott hangsúlyval ekképp egészíti ki: «Az már azonban bizonyos dolog, hogy az egész tizen-hetedik század irónál csak nagyon ritkán, vagy egyáltalán nem is találkoztunk azzal az öt megillető feltétlen elismeréssel, a melyet neki a jelen század megadott.»

Mondjuk ki, hogy az a tizenhetedik század mostohán bánt el a halottjával. Hogy valakit a saját kora nem méltányol: nem ritka dolog. Író — a szó nemesebb értelmében értem ezt a szót — a ki nem az idejét szolgálja: egy későbbi kor írója lesz. Hogy valakit halála után nyom-ban elefejtnek: az manapság — a mikor a holnap rögtön feledésbe borítja a márt — úgyszólván a természet rendje lett; de hogy annyi életerőt, a mely az egész világ táplálására elég volt, száz évig elhantolva hagyjanak: az meg úgyis erősen tragikus dolog, ha idővel meg is jön a drámai igazságszolgáltatás.

Shakespeare férfikora delén — alig lépve túl az ötvenet — lehajtja a fejét; eltemetik, elefele-dik, s elműlik száz év, mignem előáll valaki¹ azzal, hogy ő ismert egy színészt,² a ki hallott valamit Shakespeare-ről olyanoktól, a kik személyesen ismerték őt — és papírra teszi ezt a hallomást. Tehát száz év múlva, egy olyan ember krónikás előadása nyomán, a ki nemcsak nem ismerte őt, hanem a ki húsz évvel Shakespeare halála után jött a világra. Az akkori kor íróiról apróra elmondja a történet, hogy mit tanultak, milyen volt a lelki világuk s hogy micsoda sorrendben követte egyik munkájuk a másikat. Shakespeare-ről mindez úgyszólván ma is csak találgatás.

Hogy senki se tudja, mit tanult, hogy végzett-e rendszeresen iskolát — a melyet most már egy század óta olyan szorgosan kutaknak hasztalan — az még csak tűrhető hiány, mert hát itt vannak geniuszának halhatatlan alkotásai; de hogy nem akadt ember, a ki csak annyi sülyt is tulajdonít vala azoknak, vagy legalább neki mint embernek, hogy csak egyetlen levelét is megőrizze emlék gyanánt: az annak a tizenhetedik századnak örökös sötét pontja lesz; és pedig annyival inkább, mivel voltak írói, a kiknek neveit a történelem följegyezte, mint kitűnőségeiket. Jut neki ezentől egy-egy elismerés; de azt az önmegtartózkodást egyik sem gyakorolja, hogy nyílt színrre kiállva, hangosan hirdesse azt az igazságot, hogy «ez több mint én», hogy «ez több mint mi össze-veve mind.»

Shakespearenek egyetlen levelét se tudják közölni az életiról és még a legújabb kutatók is csak egyetlen olyan felől tesznek említést, a mely hozzá intézve fenn maradt. De az is csalódás a kutatóra. Száraz üzleti dolgot tárgyal az a pár sor. Valaki kölesönt kér tőle s hogy nem sikertelenül: azt a hozzáfurdulónak egy más emberhez irt leveléből tudjuk meg.

Micsoda kincs veszett el azokban az ő meg nem becsült leveleiben! Egyetlen magánlevél a lélek útjához gyakran biztosabb fonál, semmint a kötetekbe menő nyomtatott művek sora. Mert ritka írónak adatott az a magasabb erkölcsi erő, hogy a tolla körül ott ne kísértsen a közönség; és csakis egy-egy kiválasztottnak jut osztályrészül az, hogy úgy hozza ki lelkéből a gondolatot, hogy azt a mások szolgálatának czélja ne nyűgözzé, hogy az mintegy a maga lelke könynyítésére törjön ki belőle.

¹ Rowe.

² Betterton.

A gondviselés e ritka kegyeltjeiben rejlik az, a mit géniuszunk nevezünk; ezek alkotják meg úgyszólván tudtukon kívül azt a művészi legnagyobbat, a melynek minden bölcselkedéssel fölerő legteljesebb bírálatát az olvasónak ez az önkénytelen fölkiáltása adja meg: hogy én ezt érzem; hogy az az én belső szavam — mindössze is azzal a csekély eltéréssel, hogy én nem tudtam volna megtalálni ezt a szót. A Shakespeare géniusza ezekből való.

Élete kutatói ma is csak azt tudják megállapítani, hogy született — a napja annak is bizonytalan, — hogy tizenhétéves korában megházasodott, hogy két év múlva otthagya a

vállain. Széleskörű ismereteit később, munkájában, fokozatosan kellett megszereznie és pedig valószínűleg azon szükségleteknek megfelelően, a melyeket egy-egy eszméjének kivitele koronként megkívánt; mert munkásságának nem az első idejére esnek halhatatlan alkotásai; az életbölcséségre megtanította az élelátás, s megtanította az a küzdelem, a melyet ő maga átélt; de hogy alkotásain a költészet zománca ragyog, s hogy azok egytől-egyig az emberiség nemesítésére kerültek ki a tolla alól, az az édes anyja javára irandó.

Le van kötelezve az emberiség a feleségének is, még ha miatta menekült is Londonba, a mint

sőt még ha Othello nemes féltékenységgel imádja vala is a feleségét; az utóbbi esetben mindössze is azzal a különbséggel, hogy nem látogatónak járt volna haza, hanem együtt küzdött át Londonban az életet. Nem a családi körülmények vitték őt oda, hanem az a lelket nyugtalanító ismeretlen valami, a melyről senki sem tud beszámolni magának, míg a tollat nem vette kezébe; az, a mi eleinte úgyszólván lelki gyötrődésül jelentkezik, míg nem aztán akadályokra tekintet nélkül kitör és eget kér. Shakespeare-t ez az ismeretlen valami hajtotta az élet tengere felé; neki el kellett mennie Londonba akár a feleségével, akár nélküle, mert a géniusza sarkalta őt.

Hogy nélküle távozott, semmi esetre se bizonyítéka a húsz éves kor szenvedélyes ragaszkodásának, sőt nem bizonyítéka annak a gyengéd vonzalomnak se, a mely a fiatal apát a gyermekei édes anyjához fűzi. Minek ezeket azzal takargatni, hogy a családfenntartás erősebb kötelessége vitte őt a fővárosba, hiszen olyan korban volt, a mikor e kötelességnek még a tudatát is háttérbe szorítja az érzelmek hullámzása a szívben. Húsz évvel nem okoskodunk. A költészet és képzelet erejének olyan gazdagságával pedig, mint a minő az ő lelkében lakott: semmi esetre se. Vissza kell utasítani a rideg számítás, mint cselekvése rugóját. Számítás nélkül házasodott és a nélkül vitte Londonba az útja. Arra az ő családi élete csak kínáló alkalom volt, a mely egy vagy más alakban megjött volna az esetre is, ha a boldogság zavartalan fészket nyújtotta volna neki az otthona.

Háry Gyula rajza.
A TOSKII SZARVASVETETŐ.

feleségét és elment színésznek Londonba, hogy ott szindarabokat irt, színházi vállalkozó lett s hogy mint vagyonos ember tért vissza családjá körébe meghalni. De hogy születésétől házasságáig mi módon művelte magát, hogy mi vitte Londonba a felesége oldala mellől és mindenekelőtt, hogy a színpadnak kettős minőségben tett szolgálatán kívül kötötte-e a szívét Londonhoz egyéb is: nincs adat.

Angol életírói különösen sokat foglalkoznak az első két körülménnyel. Kutatják, tudott-e latinul, mennyi volt a görög ismerete és hogy mit vitt magával iskolai töltelékül arra az útra, a melynek annyi gondolkodásra készítő anyag lett a gyümölcse, évszázadokra terjedőn. De minden csak a találgatás terén marad.

Azt hiszem az ő esetében nem nagyon jelentős dolog az, hogy tizenhétéves koráig mit tanult. Nála addig az egyetlen főmozzanat az, hogy született; mert hát azt, a mi őt egyedül állóvá teszi, kétségtelenül természeti adományképp hozta magával s a többit aztán az önművelés mellett az élet iskolája adta meg. Hogy iskolába járatta az apja, a ki irányadó állásokat töltött be Stratford községi ügyeinek vezetésében annak dacára, hogy a nevének csakis keresztvonással tudta jelezni, — ahhoz nem férhet szó; halhatatlan alkotásainak azonban nem annyira a stratfordi elemi iskola adta meg alapját, mint inkább az a kincs, a mely az anya féltékenyül gondos őrszeme révén, rendszeres oktatás nélkül lopja magát be csirául a gyermeki szívbe, hogy később megalkossa belőle a férfi-jellemet.

Nem tanulhatott ő sokat a stratfordi kis iskolában; sőt magánítón a szülői házban sem, mert mikor az ismeretszerzés korába került, az anyagi gondok terhe már ott nehezült az atyja

A PUSZTAMEZŐI VADÁSZLAK. Weinwurm fényképe után.

A GÖMÖRMEGYEI FEJEDELMI VADÁSZATOK SZINHELYÉRŐL.

azt az angolok szeretik állítani. Az angolok azt mondják, hogy a felesége egy közönséges, házsártos teremtsé volt, ki tühretelenné tette neki a helyzetet, hogy menekülnie kellett az oldala mellől; a mire az amerikaiak azt felelik, hogy a menekülés nem bizonyíték az asszony ellen, sőt még a mellett sem, hogy ne szeretete volna őt, mert hát halála után hatvan évvel Stratfordban lett hagyományképp följegyezve valaki, hogy Shakespeare évenként egyszer megfordult otthon a feleségénél. Az amerikaiak szerint a rossz anyagi viszonyok vitték őt vagyonszerzés szempontjából Londonba.

Azt gondolom, Shakespeare minden körülmények között ott hagyta volna Stratfordot; még ha milliókkal rendelkezik is az édes atyja;

Ha a feleségének része volt abban, hogy a húsz éves ifjút elragadta a szabad mozgásnak ösztöne: közszempontból kimondhatatlanul üdvös dolgot művelt, hogy még abban a korban adott neki alkalmat arra, hogy erejének tudatára ébredjen és kifejtse azt, a mikor a külső hatások fölvetelére a lélek legfogékonyabb. Tizenhétéves korában vette el nyolcz évvel idősebb feleségét és húsz éves volt, mikor útjára megindult. Az atyai házat, a mely gyermekkorában a jólét képe volt, zavarok között hagyta, a saját fészében pedig első szülött gyermekével és ikreivel, az özvegy maradt. Özvegynek nevezem, mert ezt a minőségét a férjnek egy-egy látogatásra szorított hazavándorlása kétségén felül megállapítja; az a körül-

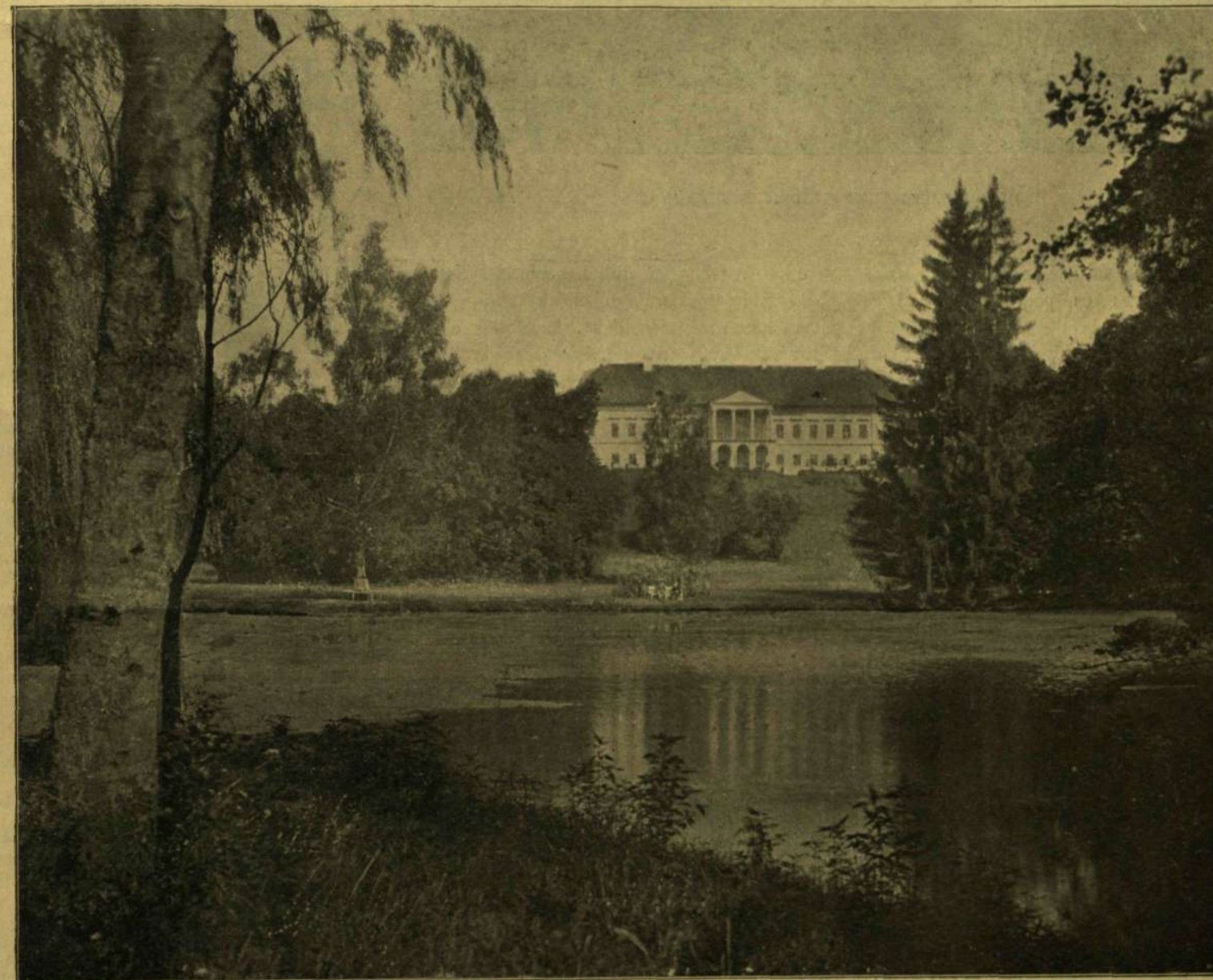
mény pedig, hogy Londonban töltött húsz éve alatt még akkor se telepíti magához a családját, mikor már virágzó vagyoni viszonyai azt bőségesen megengedik, azt bizonyítja, hogy nem olyan múltó vihar révén hagyta el a háza táját, a melynek villámaiból mosolygó ég derül és mindenekelőtt azt bizonyítja, hogy nem az anyagi ok irányította kétfelé az útjokat.

Ezek tények, a melyekből egyszerűen le kell vonni azt a következtetést, hogy nem voltak egymáshoz való és hogy nem a stratfordi ház tartotta fogva a lelket, mikor Londonban megszülettek költői alkotásai; de hogy fogva tartotta valami, abban nincs kétségem annak dacára, hogy angol életírói nemcsak hallga-

azon életrajzi adatok, a melyek az ő lelki világához megbízhatóbb fonalat adnak, semmint az a hagyományok alapján kihalászott néhány szárványos adat, a melyhez kiki a maga eszéjárása szerint fűzi a következtetést.

A három darab közül Romeot írta először, pár évvel utána Hamletet; s csak késő férfikorában született meg művészi beosztásra is legalkalmasabb alakítása: Othello. A mit Romeo előtt irt, azok a fiatal kor pajzánkodásának, a kezdő író bátortalanságával vegyes művei. Első két darabját: «A két veronai ifjú»-t és a «Tévedések játéka»-t értem; az ő nagy alkotásainak iskolai gyakorlatait. Az író ír, mert írnia kell; de nemcsak nem uralkodik anyagán, a melyre

Az egykorú könyv kétségtelenül értékes kiindulási pont; de hogy az a könyv ép a «Két veronai ifjú»-t említi első helyen, az nem okvetlen bizonyítéka annak, hogy csakugyan az volt az első műve is; mert a könyv a Shakespeare munkásságának tizenharmadik évében jelent meg, a mely időpontig név és évszám nélkül kerültek nyomtatás alá a művei. Irhatott ő addig a felsorolaton felül többet is, de, hogy a felsoroltak az ő munkássága első tizenhárom évére esnek, arra az egykorú könyv feltétlen bizonyíték. — sőt közel áll az időszéri sorrendnek valószínűsége is, de csak a valószínűség, mert a másodhelyen említett «Tévedések játéka» ép úgy jogot tarthat az elsőségre, mint a «Két

A BALOGVÁRI KASTÉLY.

Weinwurm fényképe után.

A GÖMÖRMEGYEI FEJEDELMI VADÁSZATOK SZINHELYÉRŐL.

tással mellőzik, hanem még kutatásuk tárgyává se teszik azt a körülményt.

Húsz-huszonöt évet töltött Londonban; húsz éves kortól, míg nem férfi lett. Itt élte át a Romeo, Hamlet és Othello korát. Itt szeretett, küzdött s itt vette magát be lelkébe a becsvágy. Nem lehet ezen alkotásait az ő lelke életétől elszakítani. Azokban az érzés, küzdelem, szenvedés és vihar a belsőnek oly egyszerű közvetlenségével nyer szavakat, a melyek csupán a mások vívódásaiból meg nem tanulhatók; azok a költő lelkének saját élete mozzanataiból merített megszólalásai, a melyeket neki akkor kellett megírni, a mikor megírta, mert ezeknek a sorsával oly erővel egybe volt forrva akkor a lelke, hogy másnak megírására úgyszólván nem is állott volna szolgálatra készen a tolla.

Ezen alkotásaiban vannak letéve a kortársak egykedvűsége által följegyezni elmulasztott

természetszerűleg hiányzik még a gyakorlata, hanem szárnyalni sem mer, annak dacára, hogy a költészet lángja lelkében ott lobog. Huszonegy, huszonkét éves korában írta ezt az első két művét, a korával járó gondolkodásnak teljesen megfelelően.

Hogy a «Két veronai ifjú» csakugyan első magzatja-e, nincs határozott adat, de életének ez a mozzanata az, a melyre legtöbb a valószínűség. Shakespeare harminczéves korában ugyanis egy könyv jelent meg* a kor íróiról, a mely az ő nevét is felemlíti tizenkét szindarabban kapcsolatban — köztük legelsőnek a «Két veronai ifjú»-t. Ezen a nyomon, s a darab szerkezetéről ítélve, tartják az első művének az életírói.

* Francis Meres: Palladis Tamia Wits Treasury; being the Second Part of Wits Common wealth. London printed by P. Short for Cuthbert Burbie 1598.

veronai ifjú. És pedig olyan lélektani mozzanatok alapján, a melyek a bírálói által jelzett szerkezeti hibák mellett szinte nyilvánvalóvá teszik, hogy ezzel a két darabjával kezdte meg pályafutását.

Mind a két darab hazulról való távozására érzéző vonatkozások egész sorát mutatja föl — húsz éves kora gondolkodásának és lelke akkori hangulatának egészen természeteszerű folyamonyait. Mikor elhagyta otthonát, nem volt még élettapasztalása. Azt ő még csak szerezni ment a világra. Gyermekkori emlékek, a szülői ház hatása, hirtelen házassága, atyja zavart viszonyai s azon körülmények foglalhatták el a lelkét, a melyek őt az otthonból kiszakítják. Húsz évvel nem vagyunk annyira bölcsék, hogy kizárólag az általános emberiért éjjen a lelkünk, húsz évvel a lángész is a maga gyötrelmének hatása alatt áll. A «Tévedések játéka» kétség-

BISMARCK MAUZOLEUMA FRIEDRICHSRUHÉBAN.

telenül Stratfordra való visszaemlékezés határsának szüleménye; és pedig egészen friss nyomon.

Abban ő egy férjénél idősebb asszonyt rajzol, a ki ekkép tépelődik: «Tudom, hogy ő magát a kedvesének szenteli, míg én sóvárgom egyetlen jó tekintetét. Vagy tán elhervasztotta már a báját az arczomon a kor? Hisz az csak ötöt terhel. A mi rom van bennem; általa lett rom. De csak egyetlen mosolyt s virág fakadna a hervadás helyén — csakhogy ő mint féktelenül kitörő vad, másfelé csapong».

A csapongó minden valószínűség szerint a fészkeből kirepült húsz éves költő; a panaszló pedig a jóval korosabb, magára maradt feleség. A darab egyéb körülményei is erre vallanak. Egy ikertestvért szerepeltet Shakespeare abban a darabban, valószínűleg azon a nyomon, hogy házassága második évében — Londonba vándorlásának ideje körül — ikrei születtek. A szín-darab ikreinek apjával a gondok terhe alapján hagyatja el a házat, a mi azon megállapított tényre egyezik, hogy egykor vagyos és községe legelőkelőbb tisztsegeit viselő édes atyja akkoriban tönkre ment; s hogy végül a szín-darabban az ikrek egyikét épen tizennyolcz éves korában bocsáttatja világra: annak ennyi körülmény egybevétele mellett lehetetlen megtagadni azt a vonatkozását, hogy házasságával ő maga is tizennyolcz éves korában kezdte az önállóság életét.

Ha már most a «Két veronai ifjú»-ból ehhez adom azt, hogy abban Shakespeare mindjárt bekezdésül a mellett tör lándzsát, hogy: *ki a világba! hogy ismeretszerzés nélkül az otthon csak tepsedés; s ha még hozzá veszem azon szavakat is, a melyekkel az egyik veronai ifjút a másiknak baráti szemével ekkép jellemezteti, hogy: «korára ifjú, tapasztalatra ósz; érett itéletű egy szürke szál nélkül. Szóval külsőre, észre is tőkletes, s lelkeben mind az, mi gentlemant diszit; ha mondom, hozzá veszem e szavakat, akkor a mellőzött feleség keserűségéből, s az ifjú korral járó baráti érzés rajongásából meglevenedik előttem a fiatal Shakespeare alakja és értem a feleség keserűséggel vegyes rajongását és férfit, a ki húsz éves korában lélekre, szellemre, külsőre az erő mintaképe volt.*

Hogy csakugyan lobbanékony ifjú lehetett a húsz éves Shakespeare, arra nemcsak a feleség esalhatatlan sejtése a bizonyíték, hanem a «Két

veronai ifjú»-ban tett önbeismerése is. Nem az első szerelmet rajzolja ebben az ő első zsenyéjében, hanem a másodikikat. A hősnök eljegyeztette van. A viszonyok más városba vetik őt; ott megpillant valakit s nyomban feledve a menyasszonya. Mintha csak a Romeo történetét olvasná az ember. Annak is kedve van; meglátja Juliát és nyomban olyan lángra gyúl, mintha nem is tartotta volna fogva semmiféle láng. Íme, megint az a húsz éves Shakespeare, a ki a felesége szívével olyan találóan jellemezte önmagát!

És itt — nem tehetek róla, — de a következő fonala önként arra a gyanításra visz, hogy mikor Juliát megírta, ugyanaz az ideál adta neki a költői szárnyalást, a melyeknek megörökítésével a «Két veronai ifjú»-ban próbálkozott. A hősnő neve mindkét darabban összevág; a színhely mind a kettőben: Verona; a húsz éves ifjú második szerelme itt is, ott is percznyi lobbanás nyomán fakad s a lányka itt is, ott is egy-egy fejlő tavaszvirág. A Romeo és Julia tragédiája végleges és tőkletes megörökítése a húsz éves Shakespeare azon érzelmű kitörésének, a melyet legelső művében, a kezdő bátortalansága miatt még nem tudott lelke lángoló erejének megfelelően kifejezésre juttatni.

(Vége következik.)

FEJEDELMI VADÁSZATOK GÖMÖRÖN.

Csak nem rég emlékeztünk meg a bérczes Gömörben lefolyt főúri vadászatokról, s most e napokban újra fejedelmi vendégeket fogadott a történelmi nevezetességű kies balogvári kastély, melyet egykoron a híres murányi Vénus, Széchy Mária, Wesselényi Ferenc nádor szépséges felesége lakott. A balogvári uradalom, mint az egykori gróf Koháry-család birtoka, jelenleg Koburg Fülöp sász-koburg góthai herceg tulajdona, ki e hó 8-án a német császár sógorával, Günther Ernő schleswig-holsteini herceggel, s ennek feleségével, Dóra hercegnővel, — ki tudvalevőleg leánya Koburg Fülöp hercegnek, — rándult le ide vadászatra. Kisérletükben volt Wurmbrandt gróf táborsernagya is.

A féleve férjénél levő bájos ifjú herceg-asszony, ki csak ez idén töltötte be a 17-ik évét, először látogatta meg a balogvári kastélyt, mióta asszony. Különben gyermekkori emlékek fűzik a kastélyhoz és vidékéhez. A rimaszombati vasúti állomáson Marhovsky Géza uradalmi tisztartó fogadta az nap este 8 órakor a fejedelmi vendégeket, kik két pompás négyes-

fogatban elhelyezkedve, egyenesen a kocsin egy órai távolságra fekvő balogvári kastélyba háttartak, mely valóságos tündéri fényben úszott, s a hol a folyosókon és a kastélyhoz vezető úton a hercegi uradalom gazdasági és erdészeti alkalmazottjai sorfalat állva fogadták őket.

Az első két napon a balogvári erdőségekben folyt a vadászat, s az egyik vadas kertben nem kevesebb, mint 96 darab vaddisznót lőttek le hárman, melyeknek elszállításra egy teljes napig tartott; több szekéren vitték a rimaszombati vasúti állomásra, honnan aztán az egész napi zsákmányt külföldre szállították. Január 10-ikén az úgynevezett «Szarvas-kert»-ben folytatták a vadászatot, hol hat pompás dámvadat és két rókat ejtettek zsákmányul.

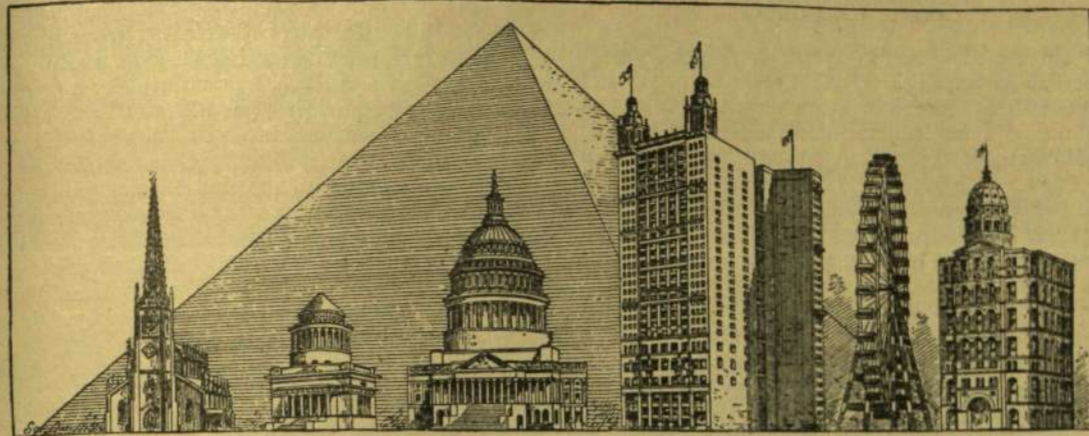
A következő két napon a tamási és szutori pagonyokban folyt a vadászat, hol több őzbak, nyolcz róka és húsz darab nyúl esett áldozatul. A vadászat eredményével a hercegi vadászok igen meg voltak elégedve. Különösen ügyesen bánt a puskával a német eszászár sógora, Ernő herceg, ki apósának megígérte, hogy más alkalommal is eljön a vadakban dúsz Gömörmezőbe vadászni.

Kellemes hatást tett, hogy Dóra hercegnő férje, Ernő herceg a magyar nyelvet, habár kissé németes kiejtéssel, de folyékonyan beszéli s különben is élénken érdeklődött hazai állapotaink iránt.

Míg a férfiak a vadászatnak áldoztak, addig Dóra hercegnő kedvéért a balogi kastély parkjában az uradalmi tisztartóság a nagy halas-tavon koresolya-jégpályát rögtönzött, hol a hercegnő kitünő koresolyázónak bizonyult. Majd a hó nélküli nagy kiterjedésű kastélyparkot járta be, a hol megsejmelte a kastély jobb oldalán levő dombon a fenyveserdő alatti mesterséges cseppkő-barlangot, mely 60 öl távolságban különféle görbületekben ritka látványt nyújt, hiszen az aggteleki barlangból hozott cseppkövekkel van kirakva. Majd kihajtatott a meleghegyi Szarvas-kertbe, hol Csasz-kóczy Károly erdőmestert azon szerencse érte, hogy nála villásreggelizett édesatyjával és férjével együtt. Másnap hírt vette, hogy egy jó módú uradalmi béres leánya esküdni fog egy falusi gazdával. Erre kijelentette, hogy a lakodalmat látni kívánja, s így a balogvári kastély kápolnájában tartották meg a parasztlakodalmat és a nagy számú nászmenet ősi gömöri szokás szerint csengős és kendős fogatokon hangos dalolás és cigányzene kíséretében hajtatott fel a hercegi kastélyhoz. A fiatal hercegnő a parasztlakodalom változatos képein igen jól mulatott s gazdagon megajándékozta az új házaspárt. A fejedelmi vendégek e hó 13-án utaztak el a balogvári uradalomból és pedig a német eszászár sógora egyenesen Berlinbe, Koburg Fülöp herceg pedig Bécsbe. A fiatal pár azzal búcsúzott el, hogy ősz felé ismét ellátogatnak Balogvárra.

Nem lesz érdektelen, ha ez alkalommal a híres balogvári kastélyról is megemlékezünk, melynek helyén egykor a Balogh nemzetségnek a XIII. században családi vára volt. Két századdal később a Széchy nemzetség kezébe került, azonban Mátyás király ezektől hűtlenség ezimén elvette s a Rozgonyi nemzetségre szállott 1481-ben, míg megint 1646-ban Széchy György kezébe került, ki Bethlen Gábor hive volt, de ugyanitt 1625-ben orgyilkosok kezétől meghalt és özvegyére, Homonnay Drugeth Máriára szállott, ki kapitányokkal kormányoztatta. Leánya, Széchy Mária, a murányi Vénus, Gyöngyössi Istvánt, Gömör vármegye egykori híres alispánját állította ide kapitánynak. S e tájban volt a várnak aranykora, a miről a környékbeli nép még ma is sokat regél. A híres murányi Vénust később tudvalevőleg Bécsbe száműzték. 1691-ben pedig a gróf Koháry családra szállottak a híres Széchy nemzetség uradalmi. E nemzetség azonban 1825-ben kihalt. A kastélyt, melynek akkoriban csak tíz szobája volt, Koháry gróf utóda, Koburg Ferdinánd herceg 1839-ben építtette ki 30 szobára, a mikor a kastélyhegy oldalában a nemes szőlőt kiirtatta s helyébe pompás vadaskertet létesített, mely alatt van elhelyezve a mesterséges cseppkőbarlang.

A kastélyt jelenleg 31 hold szép angol-park övezi, melynek magaslatán áll a várkastélynak is beillő hercegi kastély, melynek erkélyéről pompás kilátás nyílik végig a Balogvölgyön egész Rimaszécsig. A parkban van egy holdnyi

1. A Szent-Háromság templom New-Yorkban (288 láb). — 2. Grant tábornok mauzoleuma New-Yorkban. — 3. A kapitolum Washingtonban (287 láb). — 4. A «Park-Row» épület New-Yorkban (390 láb). — 5. A párisi nagy kerék (305 láb). — 6. A «Világház» New-Yorkban (294 láb).

A VILÁG LEGMAGASABB ÉPÜLETEI, AZ EGYIPTOMI NAGY PIRAMISSAL (450 LÁB) ÖSSZEHAONLÍTVA.

területű halastó is, melyben nagyobbára finom pisztrángok találhatók.

A balogvári uradalomhoz tartoznak Felső-Balog, Meleghegy, Pádár és Perjése községek, melyek a Balogh folyó völgyében fekszenek. Említésre méltók a balogi vaddisznós és szarvas-kertek, melyek a maguk nemében páratlanoknak mondhatók hazánkban. Az egyik vadaskert, a hol a rőt és fehér szarvasokat tartják, 90 kataszteri hold területen fekszik, a másik vadaskert, hol a vadsertések, dámvadok és őzek tenyésznek, 310 kataszteri hold nagyságú. Mind a kettő 200 éves, nagyobbára tölgyfákkal van beültetve, melyek őszszel dúsan ellájtják makkal a vaddisznókat. A balogi vadaskertekben a vadlétszám változó; szarvas összesen 160—180 található, a mi közt 40—50 tehén, a többi pedig bika, melyek közt hatalmas példányok vannak, 130—240 kilósak is, agancsaik sulya pedig 6-tól 12 kilóg emelkedik. A szarvasokon az elkorosodásnak még semmi nyoma sem észlelhető. Nagy gondot fordítanak arra, hogy a szarvas és őz vad télen át táplálékban hiányt ne szenvedjen, e célból szarvasetők vannak minden vadtartózkodási helyen elegendő számban felállítva, a hol a vad szénán kívül, legalább a központibb helyeken vadgesztenyét, krumplit és kukoricáz is kap. A szarvasok kisebb fele, mint már említettük, fehér szarvasokból áll, melyek Magyarországon egyedül itt találhatók. Ezen nemes állatok Viktória angol királynő négy darab ajándékából 12 év alatt szaporodtak el 40 darabra, melyek közül évenként 5—6 darabot lőnek le. A dámvadok száma 40—45 között változik; ezek közül évenként 5-öt—8-at szoktak lelőni. A vadsertésállomány összesen 300 darabra tehető, melyből minden éven 70-et, 80-at ejtenek el. Nagy számban találhatók őzek is, 100—120-ra tehető a számuk, s ezekből évenként az öregebb őzszakokból 20—25 darabot ejtenek el. Tekintélyes számban van medve is ezen a hatalmas vadászterületen, azonban csak minden harmadik évben vadásznak rájuk. 1885-ben Rudolf trónörökös február 13-án egy hatalmas, szépen kifejtett medvét ejtett itt el, melynek helyét Koburg herceg szép emlékkövel jelölte meg. Ugyanaz év szeptember hó 15-én vadászott itt II. Vilmos német császár is, akkor még mint trónörökös, s ritka szerencsével ejtett el néhány gyönyörű szarvaspéldányt. A süketfajd dürgési ideje alatt Ferdinánd bolgár fejedelem szokott itt vadászni, ki három év alatt 10 darabot ejtett el e ritka madárból.

Markó Miklós.

BISMARCK MAUZOLEUMA.

Midőn Bismarck meghalt, a német császár azt az ajánlatot tette a gyászoló családnak, hogy a híres államférfiút a berlini dómban temessék el. A család azonban nem fogadta el a megfizető ajánlatot, azt hozva föl, hogy Bismarck neje mellett, birtokán, a «Szász erdő» lombjai alatt akart nyugodni. Így Friedrichsruhe határában a Schneckenberg nevű hegy lejtőjén választottak helyet egy olyan épület számára, mely az egykori vas-kancellárnak mauzoleuma, hozzátartozóinak pedig családi sirboltja legyen.

S a kiszemelt hely minden tekintetben alkalmas erre a célra. Közel van a friedrichsruhei kastélyhoz és a nem magas Schneckenberget

A LEGMAGASABB HÁZ.

New-Yorkban és Chicagóban főképp a telkek mesés árai miatt nagyon megsaporodtak a tíz és több emeletes épületek, melyeket az amerikai néphumor ma már általában «Skyscraper» (felhő horzsoló) nével illet. A legmagasabb házóriás mostanában készült el New-Yorkban. Ez a képünkön is látható Park Row nevű épület, mely három homlokzatával a hasonló névre meg az Ann-Street és Theater-Alleg utakra néz. Az óriási épület 15,000 angol négyzet-lábnyi területen emelkedik 390 láb magasságra, a föld alatt pedig 54 lábnyira ereszkedik le úgy, hogy a tetején levő lobbogót is hozzászámítva, egészben 501 lábnyi magasságú. Emeleteinek száma 27—29 közt váltakozik. Belső térfogata 3,906,580 köbláb; összes sulya 20,000 tonna, melyből csak az aczélra 800 tonna jut. Az épületben 950 szoba van 2095 ablakkal; a lakók száma több mint 4000, tehát jókora kis mezőváros kerülne ki belőle. Az építés költségei 24 millió dollárra rúgtak. Önként értendő, hogy a sok lakó számára az építő, kit Robertsonnak hívnak, kellő számú liftkérel, lépcsőkről és közben nyilvános társalgó-termekről eléggé gondoskodott. Az ily magas épületeknél több-féle liftet (emelőgépet) alkalmaznak; van olyan, mely mindenik emeletnél megáll, másik mint gyorsvonat, csak nagyobb időközökben tart állomást, az ilyenre csak minden negyedik emeleten lehet ki- és beszállani; van az emelőgépen direkt és express vonat is, a mely a földszintről fölindulva, meg sem áll a 10-ik, 20-ik, vagy a 27-ik, vagy a 29-ik emeletig.

Az óriási épület nagyságának könnyebb áttekinthetése végett közlünk itt egy összehason-

A LEGMAGASABB HÁZ. — A Park-Row épület New-Yorkban.

lító képet néhány nevezetesebb épületről, melyekből láthatjuk, hogy a new-yorki felhő horzsoló a washingtoni kapitolum-dómot is sokkal felülhaladja, de jóval alacsonyabb, mint Kheops gúlája és az Eiffel tornya.

A MILLIOMOS HÁLÓSZOBÁJA.

Az amerikai milliomosok mindegyike azon igyekezik, hogy valami addig még soha sem látott dolognak birtokosa legyen. Egy Marchand nevű new-yorki milliomos ilyesmit akart csinálni magának s Londonban mesés szép ágyat készíttetett, melynek előállítására 380,000 forintba került.

Az ágy számára külön nagy hálótermet építetett elliptikus alakban; 23 méter hosszú, hét méter széles és falai XV. Lajos korabeli izlésel díszített faragott faburkolatnak voltak, a hátsó rész pedig egészen fehér aranyozásokkal. Maga a terem díszítése 128,000 forintot emésztett fel, ide nem számítva a pompás tükröket és a bársony függönyöket, melyek maguk 54,000

EGYVELEG.

* **Geyzer által fűtött üvegház.** A legeslegújabb amerikai nevezetesség olyan üvegház, melyet egy Geyzer fűt. Az üvegház maga ugyan nem valami különös, a mennyeiben, mint más hasonló télikertek, fából és üvegből készült. A nevezetessége azonban az, hogy egy geyzernek 195 Farenheit-fokú forró vize folyik keresztül az épületen s továbbá az, hogy bár a ház 7394 lábnyi magasan épült a tenger színe fölött s jégesapok borítják az évként jőformán minden szakában és hónapjában, a legfinomabb és izletesebb zöldségemlék, sárgarépa, a virágok közül pedig azok minden válfaja tenyészik ott minden egyéb befektetés, vagy költség nélkül.

* **Két millió koronánál nagyobb értékű haját visznek ki évente Kínából.** Ez a sok haj nagyobb részt az eliteltéktől és halottaktól származik, de szegények is sokat adnak el.

* **Öltözet levélbélyegekből.** Egy Warlitz Antoinette nevű philadelphiai nő egy álarozsóbálban oly ruhában jelent meg, melyet 30,000 levélbélyegből maga készített és pedig igen csinos összeállításban s izléses színvegyületekben. Mellén barna kolumbiai levélbélyegekből alkotott sas alak volt s annak kar-

* **Óriási csalánfák** tenyésznek Ausztrália éjszaki részében. A York félszigeten nagy mennyiségben található «Laportea gigis» 30 méternyire is megnő s igen dús lombzatú, de minden levele csak úgy szúr, mint a csaláné, a fiatal leveleké még erősebben, úgy, hogy a kéz meggyulad s életveszélyes seb támadhat. Minden levélnek mindkét oldala tele van ily szúró szőrökkel, melyek néha még a szél által lehordva is alkalmatlanok az ott járóknak. Különösen veszélyesek az apróbb bokrok, melyek a lovakat gyakran napokig használhatatlanná teszik. Szintén alkalmatlan az ausztrálai növények közt a Calamus australis nevű kúszó tövises pálma, mely a fák lombjai közt él s melynek tövises galyai igen gyakran veszélyesek az utazókra.

* **Nehéz lélekzetű ló** Norvégiában alig van, a mit annak tulajdonítanak, hogy minden lónak jászolánál ott van a vizzel telt veder s a lovak egy csomó széna megrágása után azonnal ihatnak.

* **Pál orosz nagyherceg** oly rendkívül magas ember, hogy kénytelen ágyát magával hordani, mert rendszeren nem kap elég alkalmas ágyat; összerakható s kényelmesen szállítható ágya van útjaira.

* **Húskimérés** eleven emberen. Egy belga misszionárius a Kongó vidékén meglepetve látta, hogyan

Öreg nemes: Királyunk holtteste!
Perényiné: Jaj, jaj Isten!

BARTÓK LAJOS «MOHÁCS UTÁN» CZIMŰ TÖRTÉNETI DRÁMÁJÁHOZ. — Pap Henrik rajza.

forintba kerültek. A földön futó szőnyeg méterje 70 forint volt s az egész 15,000 forint. Mindehhez járultak még a csipkék, selymek s más díszítések.

Ebbe a fényes keretbe állították be az ágyat, melyet masszív ébenfából készítették pompás elefántoson faragványokkal és filigrán arany munkával kirakva, melyeken előkelő párisi művészek harmadfélegig dolgoztak. Egyedül az ágy alsó részén átvonuló elefántoson kereten négy elefántoson-faragón 18 hónapig kellett dolgoznia. Az ágy fejénél óriási elefántoson dísz akartak felállítani s teljes 7 hónapig kutatnak Afrika bensejében, míg megfelelő nagyságú elefántosont találtak, hogy ez a műretek egyetlen darabból álljon. Maga ezen darab megszerzése 40,000 forintba került.

A hálószoba többi kincsei közt a ruhaszekrény 290,800 forintba, a toalette-asztal 124,000 forintba, a mosdószekrény 72,000 forintba, az éjjeli szekrény 28,700 forintba s több más apróság mintegy 100,000 forintba került, úgy hogy a háló szoba és berendezése a milliomosnak erszényét közel másfél millióval apasztotta meg. De megmaradt az a büszkesége, hogy senki másnak nincs ily fényes hálószobája.

jában egy földgömb két vámjegyéből s két oldalt amerikai zászlók piros és kék bélyegekkel. A ruha többi részén csaknem minden művelt állam bélyege szerepelt valamint az álarcon és legyezőn is.

* **Érdekes utánzást** fedeztek fel nemrég egy Panama nevű hernyónál, mely Dél-Braziliában Nova-Friburge közelében egy kúszónövényen tartózkodik. A hernyó képes fejét testének felső részével egy kigyófajhoz meglepően hasonlóvá tenni az által, hogy teste alsó részét előre hajtja. Az a két folt, mely a hernyó testén a kigyó szemének felel meg, nagyban fokozza a csalódást. Érdekes, hogy egészen hasonló utánzó jelenséget fedeztek fel egy másik rokon-hernyónál is, mely azonban a forró éghajlatnak egészen más részén él, nevezetesen Singaporében, hátsó Indiában. A hernyó által utánzott kigyó szemei épen a megfelelő helyen fekszenek s nagyon fényesek. A csalódás oly nagy, hogy az apróbb állatok, különösen majmok, madarak és gyíkok az átalakult hernyó láttára ijedten futnak el s így a hernyó csakugyan előri széljárt.

* **Harczias kolibrík** vannak Mindoro-szigeten, a Filippini-szigetcsoporthoz. Nemrég egy társaitól néhány száz lépésnyire elmaradt amerikai vadász több ezer kolibrík támadott meg s arcát annyira megszebezték, hogy segítségért kellett kiabálnia.

* **Az elefánt ormányában** 40,000-nél több önálló izmot számítottak meg, többet, mint a mennyi bármely más állatnak egész testében van.

vásárolnak ott emberhúst. A meghízalt áldozatnak meztelenül fel s alá kell járni; a megvásárolt húsrészt testén vonalakkal megjelzik s aztán leölve szétosztják. Megtörténik az a kegyetlenség is, hogy kezeit és lábait előbb levágják, mielőtt megölnék.

* **Chicagóban** újabban a pecézér által elfogott kőbor kutyákat elevenen adják az állatkerti oroszlanoknak, mivel az állatkertben a legutóbbi tíz év alatt 27 oroszlan pusztult el s azt hiszik azért, mert nem kaptak élő állatot eledélül.

* **Klondyke** leggazdagabb aranybányáinál is jövedelmezőbbek az ugyanottani korezmák és táncztermek. Dawson-Cityben egy tánczterem tulajdonosának már az első este 70,000 korona bevétel volt s egy pinczéznője az első héten 4000 koronát keresett.

* **A kínai vendégek** nem feledhetik el, ha meghívást kapnak, mert háromszor küldi el a türelmetlen vendéglátó, először két nappal a vendégség előtt, másodsor a vendégség napján reggel s harmadszor a vendégség kezdete előtt.

* **A legnagyobb masszív aranytömböt**, mely 153¹/₂ kilogrammot nyomott, Chileben találták, utána Bellarat ausztráliai bányában 83¹/₂ kilogramm súlyú volt a legnagyobb. Az európai aranytömbök közt 36¹/₂ kilogramm volt a legnagyobb Oroszországból, a kaliforniaiak közül 35¹/₂, a szibériaiak közül 30¹/₂ kilogramm. Tájékozásul megjegyezzük, hogy egy kilogramm arany értéke 1650 arany forint.

MOHÁCS UTÁN.

Bartók Lajosnak az Athenaeum kiadásában «Mohács után» cím alatt, Pap Henrik jellemző rajzaival megjelent történeti drámájából,* — a melyet lapunk már méltatótt — bemutatunk két illusztrációt. Az egyik azt a jelenetet ábrázolja, a mikor a vérmes elcseszett kőz kíséretével a fiát keresi Perényiné, s e közben Lajos király holttestére bukkanva, a rémületnek «Jaj Isten» fölkiáltása tör ki belőle. A másik azt a perbeszállást adja vissza, a mely Perényiné, a kétségbeesett anya, és a seregével későn érkező Zápolya közt a király holtteste fölött kitér. Perényiné czéltatossággal vádolja a trónra vágó Zápolya késedelmét. Az felingerlődik; szó szót ér s az indulat hevében kitör rajta betegsége: a nehéz kór, a mely aztán látománykép az izzó trónon ülő Dózsa Györgyöt állítja elébe. Ezt a látományt örökíti meg második képünk.

Az erőteljes nyelvezettel írott drámából közöljük az első helyen említett képre vonatkozó szöveget.

Harmadik jelenet.

(Előbbieket, — két csatlós hoz egy holttestet Szűz Máriás zászlóval letakarva.)

ELSŐ CSATLÓS (kívülől).

Hahó, uram!

ÖREG NEMES.

Kit hoztok lobogóstul?

MÁSODIK CSATLÓS.

Ez már zászlós úr! Zászlóját ölelte
Még most is, jó uram, merev kezekkel.

ELSŐ CSATLÓS.

S elesve is lován ült; lám pedig,
Egyetlen ezrek közt: sarkantyúja sines!

PERÉNYINÉ.

Oh, még sem ő!

ÖREG NEMES.

Hiánya árul el.

Im a lovag-jelvény, mit nélkülöz,
Legszebb dísz, s ez ismertette föl:
Ó Drágffy, legnemesb lovag, az ország
Zászlóartója, kit sarkantyú nélkül,
S kardját leoldva övéről, csatolnak
Nyeregbe, mert legföltöb kincs: az ország
Hős híre bízza rá; vértess vitézünk
Ugy védik közre fogva mind ez egyet,
S helyt állni, győzni kell, vagy halni kell,
De meg nem futhat ország czímerével!

PERÉNYINÉ.

Nemes hős! oh, ily béke vár a nagy
Viszályra! Ám a legszebb szemfedőt
Te kaptad. Oh, Védasszonyunk borúl rád,
Mi Szűz Királynénk vérző kebledet
Karolja át, benned siratva — mint
Kedves fiát, — szent oltalmába ajánlott
Országát, hogy ha meg nem menthető
Halásos bűne miatt haláltól!
De nem fér tőle Drágffy hűlt szívéhez
Enyészet! . . . Nincs fiam se messze tőled,
Vezess nyomára most!

ÖREG NEMES.

Ne, kérlek, urnóm!

Az elhullottak nyugszanak; te téj
Fedél alá pihenni. Szörnyű éj jó,
Az égi háború dörögte
Algyúit, villámzapor hull cikázva,
S nyilak közt mintha fölkelnének az
Elestek, — rémítő! — s egymásra, új
Ádáz tusára, úgy mint életökben,
Magyar magyarra, mignem a pogány
Lesujt reájok. Nézd —

Negyedik jelenet.

(Előbbieket, jó Martinuzzi, két szerzetes kíséretében.)

PERÉNYINÉ.

Mi szellem ez, mely
Közleg fehérben?

MARTINUZZI.

Tjéd, a békeé.
Te földet nyitni, én eget jövék
Hős holtainknak.

PERÉNYINÉ.

Jó perjel, s nekünk,
Kik ezt túlélők, a pokol maradt.

* Mohács után. Történeti dráma. Kiadta az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársulat. Díszkiadás. Pap Henrik 14 rajzával. Ára 10 frt.

MARTINUZZI.

Nem!

Kalvária. Azért jelensz meg itt te,
Szent nő, hol vértanúk kinszenvedének.
S több szenvedés ég itt, mint poklokon, de
Nem kárhozat: remény örök tüze!

PERÉNYINÉ.

Reményem: én is nyughelyet találok
E sírban, melynek neve: Magyarország!

MARTINUZZI.

Ha sír, e szót írj fölé az Ur:
«Föltámadás!»

PERÉNYINÉ.

De önönmaga sírja
Lett Magyarország, minden gyermekét,
És koronáját vesztve, és királyát!

MARTINUZZI.

Ne kétkezd Istenben, ki visszaadja
Királyát, és királyát!

Ötödik jelenet.

(Előbbieket. Több nemes, fegyvernök, Lajos király holttestét hozva.)

NEMESEK, FEGYVERNÖKÖK (kívülől).

A király! a király! Oh jaj, Lajos király!
(A holtat benn letessék.)

1. NEMES.

Nézd, kegyes úrnő, a király!

ÖREG NEMES.

Királyunk

Holtteste!

PERÉNYINÉ.

Jaj, jaj Isten!

MARTINUZZI (letérdel).

Requiem
Aeternum dona ei, Domine!

A FILIPPINI-SZIGETEK RÖL.

Másfél hónappal azután, hogy az Egyesült-Államok Spanyolországgal megkötötték a békét, a Filippini-szigetéről olyan hírek érkeznek, melyek megkeserítik a győzők örömet. A sziget-csoport, mely Amerikának 100 millió frankba került, ma még kevésbé az övé, mint azon a napon, melyen Dewey tengernagy Cavitért elfoglalta.

Az amerikaiak úgy mutatták magukat a Filippini-szigetek lakosainak, mint megszáditókat, s azok ezt komolyan is vették. Mutatja az a kiáltvány is, melyet Aguinaldo fölkéltvezér intézett polgártársaihoz a cavitei ütközet után, s mely így kezdődött:

«Az amerikai Egyesült-Államok nem érdek, hanem emberki érzelmek által indítva, alkalmasnak találták egészen ideig nyújtani támogatást kezüket».

És talán ez volt az Egyesült-Államok első szándéka; de újabban a terjeszkedési politika nagy pártolásra találtván Washingtonban, elkövetette Mac Kinleyvel a tévedést, a mely ellen a kongresszus oly nagy ellenállást tanúsított, s mely új és nehéz háborúra kényszerítette az Egyesült-Államokat, pedig egy ilyen háború még azzal sem dicsekedhetnék, hogy felszabadító háborúnak neveztessek. Az ellenállás élén ma is Aguinaldo Emil áll, kinek arcképét legutóbbi fotográfiája után bemutatjuk lapunk mai számában. Aguinaldo tiszta tagál vér. A kisebb természetű közé tartozik; szakálltalan és bajszatlan arcú; szinte gyerek-embernek látszik; arckifejezése egyáltalában nem vall fajára. A szerzeteseknek, főleg a jezsuitáknak e dühös ellenségét először a dominikanusok s aztán a jezsuiták nevelték; s általában mély

Zápolya: Mi ez? Te Dózsa György, a pórkirály vagy.
De izzó trónra én ültettek!

BARTÓK LAJOS «MOHÁCS UTÁN» CZIMŰ TÖRTÉNETI DRÁMÁJÁHOZ. — Pap Henrik rajza.

vallásos érzületű. Ő volt az 1896-iki fölkelés lelke, mely fölkelést Spanyolországban nem sikerült fegyverrel legyőznie, hanem a Biancabato-ban kötött szerződéssel végződött, melynek értelmében Aguinardo és párhívei beleegyeznek a fegyverletételbe, ha Spanyolország három millió piasztért fizet és szabadelvű reformokat ad a szigetsoportnak. A békekötés után száműzte magát Hong-Kongba, ott maradt a háború kitöréséig. Akkor Dewey tengernagy hajójára szállt és visszatért a Filippini-szigetekre s ott ismét kezében egyesítette a fölkelés szárait; így lehetetlenné tette a spanyolok további uralmát, most pedig hasonló sorssal fenyegeti hazája új folszabadítóit.

Aguinaldo ideiglenes kormányt szervezett, melynek összes tagjai fő támogatói és védelmezői neki; mind a jobb társadalmi osztályhoz tartoznak és Európában nevelkedtek; kettő közülök nagybirtokos, három mérnök, a többiek ügyvédek. Mind óhajtkák az Egyesült-Államokkal való megegyezést, de el vannak határozva, hogy a bekebelezés minden formája ellen a végsőig küzdenek.

Aguinaldo arezképén kívül bemutatjuk Manila városának a székes-egyházát is, mely egészen spanyol modorú épület. A Filippini-szigetek benszülető lakosai, a tagálok, a japánok közeli rokonainak tartják magukat s arra törekcsenek, hogy ők is független országgá alakítsák át nagy szigetsoportjukat.

GROISZ GUSZTÁV.

1840—1899.

Groisz Gusztáv dr. országgyűlési képviselő, a kolozsvári egyetem nyugalmazott tanára, e hó 21-ikén meghalt 59 éves korában budapesti lakásán. Elhunytát hosszú betegeskedés előzte meg. A szabadelvűpárthoz tartozott, s a parlamentben leginkább a közoktatás ügyében szokott felszólalni. Holtestét Kolozsvárra szállították, s ott e hó 24-ikén, délután felesége hamvai mellé helyezték.

Groisz Gusztáv, Kolozsvár II-ik kerületének képviselője, Kolozsvárt 1840. július 16-ikán született, fia a hasonló nevű kolozsvári egykori polgármesternek s későbbi belügyminiszteri helyettes államtitkárnak. Középiskolai és jogi tanulmányait Nagy-Szebenben elvégezvén, 1861-ben az akkor helyreállított erdélyi kir. főkörmányszékhez tisztelbeli fogalmazó-gyakornokká neveztetett ki. Midőn 1863-ban Kolozsvárt a kir. jogakadémia életbe lépett, a büntető jog és a polgári törvénykezés helyettes és a tudori fokozat elnyerése után rendes tanárává lett. Kolozsvárt 1872-ben felállítván az egyetem, ugyanakkor ennek jog- és államtudományi karához a büntető jog tanárává nevezték ki s ezen minőségében működött 1894-ig, a mikor saját kérelmére nyugalmazták. A kolozsvári egyetem megnyitása alkalmával a jog- és államtudományi kar első dékánjává választották, mely tisztet az 1883/84-iki tanévben ismét viselte; 1876/77-iki tanévre pedig az egyetem rektora lett. Irodalmilag tartott nemzetközi börtönügyi kongresszus alkalmával a közoktatásügyi miniszter megbízásából mint a kolozsvári egyetem képviselője vett részt. A közügyekben is tevékeny részt vett. 24 éves korában a város képviselő-testületének tagjává választották; a kolozsvári kath. egyházközség is megválasztotta az egyházközségi képviselő tagjává, 1866-ban az erdélyi kath. státusgyűlésbe küldte képviselőjének. A kolozsvári kath. egyházközségnek évek óta főgondnoka; főgondnoka volt továbbá a kolozsvári Erzsébet-agháznak, főszindikátusa a Ferencz-rendiek Szent Istvánról nevezett erdélyrészi provinciájának, az erdélyi kath. státus igazgató-tanácsának tagja s számos kulturális és emberbaráti intézmény vezetésének részese. Ő Felsége 1874-ben a magyar nemességét a «vargyasi» elönnével, az 1896-ik évben pedig a közügyek és tudomány terén szerzett érdemei elismeréséül a miniszteri tanácsosi czímet és jellegzet adományozta neki. Eredetileg a Deák-párt híve volt; a fuzió alkalmával határozottan a fuzió ellen nyilatkozott

Dunyk fiverek fényképe után.
GROISZ GUSZTÁV.

és huzamosb időn át egyetlen párthoz sem csatlakozott. Később a nemzeti párt programját támogatta. A nemzeti pártnak az utóbbi idejében tanúsított magatartásával nem értett egyet, s a szabadelvű pártba lépett át és 1896-ban szabadelvűpárti programmal Kolozsvár második kerületének országgyűlési képviselőjül választották. A képviselőház igazságügyi bizottságának tagja volt.

Holttestét január 23-án szentelték be Budapesten. Jelen volt Perzel Dezső belügyminiszter is, valamint Hegedüs Sándor Kolozsvár első kerületének képviselője, és számos képviselő. A kolozsvári választókat küldöttség képviselte. Kolozsvárról január 24-ikén a pályaudvarról nagy részvét közt vitték a koporsót a temetőbe. A gyászszertartáson megjelent a városi tanács Bély Ákos főispánja, az egyetem tanári kara és ifjusága és sok testület. A beszentelést Bíró Béla apátkanonok végezte.

QUESNAY DE BEAUREPAIRE.

A Franciaországot már évek óta foglalkoztató Dreyfus-pör új stadiumba jutott, mivel a büntető semmitörvény elnöke, Quesnay de Beaurepaire, a ki jelenleg a revízió munkálatait vezeti, nyilvánosan bevádolta tisztársait, hogy a pör megítélésében nem járnak el részrehajlás nélkül s ennek következtében ő felelőssége tudatában lemondott állásáról. A váratlan s kétségkívül nagyon sokatlan nyilatkozat Párisban nagy zavarokat idézett elő s Quesnay de Beaurepaire neve a napilapok hasábjain állandóvá lett.

Beaurepaire 1834 július 2-án született Saumurban. Életpályája nagyon változatos, mivel nemcsak jogászként szerepelt, hanem mint ka-

QUESNAY DE BEAUREPAIRE, a francia semmitörvény elnöke.

tona, regény- és színműíró, sőt történész is; bár 1879 óta már állandóan az igazságszolgáltatás ügyeit szolgálja. A nagy francia-német háború alkalmával Páris védelmében vett részt s azután egy darabig hírlapíró is volt. Híres emberré 12 évvel ezelőtt lett, midőn a főügyész, Bouchez Kamil vonakodása után vádlóként lépett fel Boulanger ellen és pedig nagy sikerrel. Később is több híres perben szerepelt, így ő volt az ismert anarchista Ravachol vádlója. Semmitörvény elnöké 1892-ben nevezelt ki. Regényeit Grovet Gyula név alatt adta ki s e név alatt szerepelt «Père» című darabja, mely elég sikert aratott.

AZ ORSZÁG HÁZA ELŐTT.

Van-e még hívó, a ki ihletetlen
Keresi föl az Úr szent hajlokát?
Ha ő érzése fakadoz szívemben,
Ha nézem ezt a zászlós palotát.
Templomnak látom, igen, melynek tornyán
Honf-erények csillaga ragyog!
... Igaz, hogy én csak álomk álmodója,
Rajongó lelki poéta vagyok.

Szentélynek látom, melynek pitvarából
— Ha ki belép — önhasznót künn feled.
S tiszta kézzel és tiszta szívvel járul
Oltárod elé — hazaszeretet!
S úgy érez, itt ha nyílik ajka szóra:
Mint a pap, mikor imájába fog.
... Igaz, hogy én csak álomk álmodója,
Rajongó lelki poéta vagyok.

S azt gondolom: alacsony szenvedélyvel
Ha kufár nép toladokid ide,
Eljő az Úr haragos fenségével,
Lángostort tartva egyik kezébe,
A másikkal a magasa mutatva,
Hol az a tiszta szent csillag ragyog!
... Igaz, hogy én csak álomk álmodója,
Rajongó lelki poéta vagyok.

Lampérth Géza.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Magda. Versek. Irta Herczeg János. Budapest 1898. Egy fiatal szív regénye van megírva e többnyire csinosan csengő dalokban. Az ifjú szereti a lányt; de az tele, osztálygöggel és nagyrallással, elutasítja a rajongó költő szerelmét. Az ifjú, beteg lélekkel és beteg testtel a kék Adria szigetére vonul gyógyulást keresni. Föl-fölkeresi itt gyötör szerelme, de a természet szépsége is ellenállhatatlan vonja magához. Egy új szerelem is fakad szívében, de csak féltéken, bátoratlanul, mint a hó alul kibúvó virág; sorsa is úgy látszik ugyanaz, megfagy, mielőtt kinyílnék. Herczeg János még kezdő, s más mértéket alkalmazva rá, nem igen állná ki a kritikát; de nem lehet tőle megtagadni, hogy érzékeny költő lélek s képzelete is elég élénken működik. Dalai sokszor hangulatosak, színesek, (pl. a «Tengeren», «Csillagos éj», «Dalaim», «Őszi ködök» címűek); de viszont gyakran erőltetettek, affektáltak (pl. «Oh látnál», «Olyan vagy», «Hogyha lelkem», stb.) Verselése többnyire ügyes, a dalformákat nagy könnyűséggel és változatossággal kezeli. Nyelve is általában lendületes; néha azonban rozslú bánik a nyelvel pl.: «Találkoztunk csak volna régen, régen» vagy: «Aradt csak volna el a szerelem.» A kis kötet ára 2 korona. Mutatványul álljon itt belőle a következő csinos költemény:

Dalaim.

Képmutató sohse voltam,
A mi igaz, azt daloltam.
Tetszelegve sulyos gyászban
Hanglata nem vadásztam:
Hús magányba menekülve,
Piaczi zajt elkerülve,
Rút önérdék hitvány harczeit,
Magas eszmék nagy kudarczát
Igaz szívvél énekeltem:
Az én dalom az én lelkem.

Földi pompát megvettem,
Észmény ragyogott felettem,

Sokat soha nem kívántam
És keveset sem találtam.
Ifjú évek vajdásait,
Órok kéjét és varázsait,
Tépett álmat, bús szerelmet
Balatoni falu mellett
Igaz szívvél énekeltem:
Az én dalom az én lelkem.

Vánszorogva, szárnyszegetten
Sulyos kórnaq rabja lettem,
Bolyongtam a délvideken,
Napsugaras menedéken,
Rózsafényes, szép világon
Sírattam az ifjuságom
És szívembe szívtam mézed,
Változatlan őstermészet,
Ragyogásod énekeltem:
Az én dalom az én lelkem.

Herman Ottóné. Ember volt... és egyéb elbeszélések. Budapest, Franklin-Társulat. Ára 1 frt 40 kr. — A kik ennek a hivatással és a toll megbecsülésével dolgozó írónőknek alig egy-két évvel ezelőtt megjelent és a saját részéről úgyszólván osztatlan rokonszenvenvel fogadott regényét: a «Knopfmacherné»-t ismerik, azoknak ez az újabb könyve minden különös bemutatás nélkül is szívesen látott vendége lesz. A kik nem ismerik, — mert hát nálunk nehezen tör keresztül az írói név, — azok részére nem fölösleges ismételni azt, hogy Herman Ottóné értékes tulajdonságokat érvényesít az írásiban. Az életből merít, az igaznak megírására törekszik s a lélek rúgója érdekli a tollát, a melyből terjedősség nélkül, s mindig a czélját szolgálva folyik a szó. Legújabb könyvében, a mely három kis rajz mellett egy közel kétszáz lapra terjedő nagyobb elbeszélést tartalmaz, erősen kidomborodnak ezek az ő írói vonásai. Az «Ember volt...» című s könyvének legterjedelmesebb darabja az előkelő világ életébe visz s a modern dráma főszereplőit hozza a színre. A házaspárt és az udvarlót. Egy minden ízében derék, épszívű férjet, egy romlott asszonyt s a férj legmeghittebb barátjában az asszonynak az áldozatát. Mert nem az asszony esik el, hanem ő viszi tévesztett útra férjének alapjában véve jó lelkű ifjúkori társát. Az asszony esábitóan szép, s ezen a nyomon kerül hálójába a jó barát, a kinél a mámor elröppentével természetzerűleg megszólal a lelkiismeret szava. Csalja a legjobb barátját, s keresi a tisztító utat. Az asszony, hogy a hálójából kikiklani ne hagyja, gonoszul mesterkedik, de a nemesis utóléri mind a kettőt. A férj rájő a dologra, elkergeti az asszonyt, a ki azután elüllik, a jó barát megönmaga hajtja végre maga fölött az ítéletet. Az író rokonszenvenvel kíséri őt. Csak tévedett. «Ember volt...» Herman Ottóné riasztó képet ad a rossz asszonyról, enyhítő körülményeket talál a tévedő jóbarát javára, a nemes jellemű férjet pedig egy lelki megnyugvást adó élet révébe viszi. Könyve egészben véve lekötö az érdeklődést. Nemcsak a csevegés visszaadásában otthonos ő s nemcsak az emberi belső kutatja szeretettel, hanem a szabad természet iránt is poétikusan fogékony a lelke.

A szerelem könyve, elbeszélések, írta Bársony István, kiadja a Franklin-Társulat. A derék író, kinek műveivel úgy szólva napról-napra találkozunk az olvasó a lapok tárczáiban, s a kitől kötetek is sűrűn jelennek meg, ebben a kötetben húsz novelláját gyűjtötte össze. Mindenik kis történetben a szív, a szerelem uralkodik, innen adta a szerző «A szerelem könyve» czímet a gyűjteménynek. Bársony mint a vadászatok leírója, mint a természet szépségeinek festője az irodalomban ezekkel egész külön állást és elismerést vívott ki magának. De kiválóan bizonyul mint novellista is, ki az egyszerű mesének az előadás erejével biztosít érdekességet, ötlettel szövi az eseményeket; izléssel adja meg formájukat és jó magyarsággal szól mindig. A szépen kiállított kötet ára 1 forint 50 krajczár.

A felvidék eltötosodása, nemzetiségi tanulmányok Pozsony, Nyitra, Bars, Hont, Nógrád, Pest, Gömör, Abauj, Zemplén és Ungmegyék területéről; írta dr. Körösy József. A főváros statisztikai hivatalának érdemes igazgatója a legpontosabb statisztikai adatokkal ismert meg a felvidék eltötosodásával. A hol a múlt századok

AGUINALDO EMIL, a filippini-szigeti fölkelés vezetője.

ban a törökök, csehek és egyéb zivatarkok kipusztították a felvidéket a magyarságot, vagy a honnan kiűzték a reformátusokat, ott mindenütt tótok telepedtek meg. Körösy faluról-falura kíséri a tótosodás és magyarosodás változásait, s úgy szólva minden megyének történetét megírja, végül pedig az 1880—1890 év közti lakosság számát is feltünteti, a magyarul beszélőkkel együtt. Ez tehát oly széles alapon készülő munka, melyben a történetíró, nemzetgazda, politikus, statisztikus, néprajzíró, geográfus, sőt a helynevek után a nyelvész is rendkívül bő anyagot talál. A kiízen magyar-tót megye ily feltüntetése természetesen igen terjedelmes művet vesz igénybe, s füzetenként jelenik meg. Az első füzet Bars- és Hontmegyék magyar-tót világába merül bele s mind a két megye nyelvhatárait feltüntető térképeket is mellékel. A szép kiállítású füzet ára harmadfél korona s megrendelhető Budapesten Grill Károly udvari könyvkereskedésében. A tiszta jövedelem a felvidéki tanítók javadalmazására fordítatik.

A MANILAI RÓMAI KATHOLIKUS SZÉKESEGYHÁZ.

Megszűnt napilap. A Mikszáth Kálmán szerkesztésében megjelent Országos Hírlap című politikai napi lap január 26-iki számával megszűnt. Az előfizetőknek kívánások szerint vagy visszaadják a le nem járt előfizetési díjakat, vagy a «Pesti Hírlap»-ot kapják kárpótlásul.

Nemzeti Színház. Január 20-ikán került színre Somló Sándor verses vigjátéka: «Királyi házasság», mely a Vigszínház pályázatán nyert díjat s mégis a Nemzeti Színházban került színre, hol Somlónak már több nyertes színműve jutott a lámpák világába elé. Somló történeti tárgyakat választ, de nem a magyar történetből. A «Királyi házasság» is messzevilágban játszik. Hőse Bourbon Henrik, Navarra királya, hősnője pedig a királyné, Valois Margit. Szép, folyékony versekben, pathossszal írt színmű, s a Vigszínház azért engedte át a Nemzeti Színháznak, hol a közönség jól is fogadta, s hol egy kis tarkaságot visz a franciaia műsorba.

Margit királyné fölháborodik urának, Bourbon Henrik királynak hűtlenségén, elfogadja és várába viteti. A vén Mayenne herceg abban reménykedik, hogy már most Margit el fog válni az urától s az ő felesége lesz. A király azonban voltaképp szereti feleségét, minden csapadársága mellett is, sőt kitör belőle a féltékenységre arra a gyanura, hogy vitéceinek egyike, Ramon, udvarol asszonyának. E gyanut Margit még jobban meg akarja erősíteni férjében, hogy annál keményebben sujtsa s azért tudja, hogy a király a függöny mögött rejtőzik, szerelmi jelenetet rögtönöz a lovaggal. Henrik nem felekezheti tovább indulatját, előrelép és Ramont börtönbe akarja vetetni. De Margit eszébe juttatja, hogy ő az úr a házban. Mayenne herceg már el van készelve rá, hogy Henriket fogságra vetteti; erre meg is teszi a készüléteket, s éjjel bonyodalmas jövés-menés álmítja meg hitében, sőt Henrik helyett elfogad egy álmos apródot is. Margit pedig kibékül férjével, s Mayenne herceg hiába jelenti neki, hogy a pápa is helyben hagyta választ. A herceg akkor tudja meg, hogy az éj sötétjében nem a királynéval, hanem egy öreg udvarhölgygyel találkozott. A szép kiállítás és jó előadás megadta a darab fogyatékos részéhez is a pótlást. Különösen a női szereplők Csillag Teréz (Gabrielle), Hegyesi Mari (a királyné) finom és érzelmes játékat említtük, továbbá Rákosi Szidi asszony alakítását Donna Diana szerepében. De jók a többiek is: Csizsár (a király) Vizvári (Mayenne), Pálfi, Gabányi, Dezső, Nagy Ipolyka, Latabár, Egressi.

Népszínház. Január 20-ikán eredeti operette került színre: «Midász király», szövegét írta Ujvári Béla, zenéjét Barna Izsó. A mitológiából Midász király meséjét ügyes kézzel támasztotta föl Ujvári, komikus alakokat adott mellé és alkalmi ötleteket sem vont meg a történetből. Érdekes szerelmi kalandot szőtt Midász király alakja köré.

A fejedelem halálósan beleszeret a szőke Leiba, az amazonkirályné leányába. Apollo, a ki szintén szereti a királykisasszonyt, rossz néven veszi, hogy a dalnokversenyen nem ő, hanem az ostoba Pán lett győztes, számárfületek varázsol a Midász király halántékára. Sok tarka epizód után Leia végül szerelmesen borul az Apollo karjába, bár az utolsó perczben egy kompromittáló adat is kitűdik: Leia a Zeusz isten leánya s így testvére a diadalmias Apollónak. De a mitológiában az ilyesmit nem veszik szigorúan; az istenek abszolúte nem tördőnek az ugynevezett vérbeli kötelékekkel. A szöveghez Barna Izsó, a Népszínház karmestere irt zenét; s tehetséges és ötletes ember munkáját ismertük meg. Az operettet mulatságosan játszották: Hegyi Aranka, mint festő Apollo, Z. Bardi Gabi, mint szőkeparókás Leia, Csatai Zsófi, Németh, Solymosi, Tollagi, Raskó, Ujvári. A szerzőket többször hívták; az első felvonás után több babékoszort is nyújtottak föl nekik a színpadra.

Vigszínház. Műsora kiegészítését a Vigszínház egyre folytatja, az újdonságokat sűrűn hozza színre. Ezek közé tartozik legújában «Bodard és Godard» (irták a Jóhírű Ordennau és Valabregue, fordította Lázár Leó), melyet a jó előadásával ható színházban fiatal lányok is megnézhetnének, ha tartós életü lehetne a műsor ilyen berendezésére. Az újdonság azonban friss és elmés tulajdonságok nélkül lévén, ezt a hivatást aligha be fogja tölteni.

A bohózat bonyodalma egy betűből áll: Bodard vagy Godard. Ugyanis Bodard feleségül szeretné venni egy dúsgazdag mustárgyáros leányt, Cecilét, de a gazdag apa és felesége csak úgy egyezik bele a házasságba, ha Bodardból al-meggyefonók lesz. Bodard pályázik is, de az utolsó perczben elüti az állástól Godard Pál, a ki befolyásos nagybátyja nevezetett ki, mert adósságait már nem győzte Párisban fizetni. A hivatalos lap azonban sajátó-

Honisch L. István fényképe után.

A kép baloldali a fal mellett álló második alak Fesztli főbíró, kinek megráadására miatt történt a január 17-iki savargás.

A SZENT-ANNAI ZAVARGÁSOKBÓL. — Katonaság a községben előtt.

hibából Godard helyett Bodard kinevezéséről ad hírt. Az apa boldog, s bár Bodard, a ki tudja, hogy nem őt nevezték ki, vonakodik, áldását adja a szerelmesekre. Bodard menyasszonya biztatására meghagyja apóst boldog hitében, az após azonban nem éri be a pusztá dicsőséggel s lekíséri családostól Bodard-t a kerületébe, hol mulatságos félreértések történnék, míg végre a bonyodalom kulcsát meghozza maga az igazán kinevezett Godard, a ki ilyen félreértés helyen élni nem akar, táviratban kéri fölmentését és szintén távirat útján csakugyan Bodard-t nevezik ki utódjává. *Szatmári Árpád* (az após), *Góth*, *Szerémi*, *Makrócziné*, *Várkonyi Irén*, *Fenyvesi*, *Kazaliczki*, *Gyöngyi*, *Balassa* elég tapsban részesültek.

A művészetek és a vidék. Régi panasz, hogy a művészetek fejlődése iránt a vidék nem tanusit kellő érdeklődést. A nagyobb városok is közömbösek és nem egyengetik eléggé az igazi nemzeti csinosodás útját. Sok városnak van már szép színháza, de azért nem biztos otthonai a színművészetnek. A festészet s általában a képzőművészet a fővárost egyre jobban foglalkoztatja, de a képzőművészeti társulatnak eddig a vidéki nagyobb városokban rendezett kiállításával is föl kellett hagyni. *Szegedről* írjuk meg most, hogy szép városának intelligens emelésére igénybe kívánja venni a művészeteket, melyeknek ugys hajlékot emelt a kulturpalotában. *Műpártoló egyesület* alakított, mely a művészeti ébredést tűzte maga elé, s a budapesti «Nemzeti Szalon» közreműködésével évenként két műkiállítás fog rendezni. *Wlassics* Gyula közoktatásiügyi miniszter a derék törekvést hathatósan buzditja, s a Szeged városi muzeumnak négy festményt ajánlott föl azokból a művekből, melyeket a kormány vásárolt időnként a mútárlatokon. Az ajánlatról a főispánt levélben értesítette.

A miniszter levélben a sóvárgott ezél elnyerésének vágya nyer kifejezést, de olvasható belőle, hogy a közönség érdeklődésének és áldozatkészségének hiánya útján áll a céljának. A művelt társadalom vezető-elemeitől függ — úgymond a miniszter — hogy a közlés és közfelfogás nemesbülése bekövetkezzék, s az állam gondoskodása is minél több megértőre találjon, a művészi élvezet ne csak kiváltság, fényűzés, hanem életszükség legyen. Örömmel veszi a «Nemzeti Szalon» törekvését, hogy a vidék nagyobb városainak műpártoló egyesületek alakuljanak; üdvözlí Szegedet, hogy ezt megkezdi. Ajánlja is a «Nemzeti Szalon» törekvéseit a város figyelmébe s kéri a főispánt, hogy hivatali és társadalmi körében istápolja. «Nem kétkedem, — írja a miniszter — hogy a Szegeden rendezendő képzőművészeti tárlatokon a minden szépért lelkesülő tudó Szeged város fog előjárni az áldozatkészség példájával, a mivel nem csak ösztönzést nyújt a művészi társadalom, de állandóan újabb és újabb gyarapodással fogja becsészt és jelentőségét emelni muzeumnak, melynek gazdagodása iránt részemről is érdeklődéssel viseltetve, az állami költségvetés vásárolt képzőművészeti alkotások közül négy festményt

állandó letétképp ezennel a szegedi muzeum részére adományozok. E négy festmény a következők: *Spányi Bélától* «Oszi táj», *Eisenhut* Ferencztől «Itélet előtt», *Zemplényi Tivadartól* «Szegény asszony otthona» és *Révész Imrétől* «Petőfi a táborban».

A miniszter egyszersmind föl hívta a közoktatásiügyi miniszterium művészeti osztályának vezetőjét, *Lippich* Eleket, hogy a művészetek iránti ébredést kísérje figyelemmel, s a Nemzeti Szalon törekvései iránt behatóan érdeklődjék.

A «Nemzeti Szalon» igazgatósága feliratban köszöni meg a miniszter pártfogását, s feliratában, melyet küldöttség fog átnyújtani, ezt mondja: «Elválaszthatatlan lesz Nagyméltóságod neve a művészet újjáébredésétől Magyarországon s áldva fogja emlegetni a jövőkor. Köszönjük kegyelmes urunknak példaadó hazafias ügybuzgalmát, lelkes és fáradságtalan munkásságát, melylyel a magyar kultúrának sivilizáló árváját, a nemzeti képzőművészetet felkarolni és istápolni képeskedett. Köszönjük ezt hazánk kulturájának és az ébredező magyar művészet nevében».

Gróf *Andrássy* Gyula, a «Nemzeti Szalon» elnöke hivatalosan is tudatta már Szeged város polgármesterével, hogy a «Nemzeti Szalon» a művelés fejlesztése két kiállítás rendezéséig Szegeden. E czélra a kultur-palota átengedését kéri s a város hozzájárulását a tárlat költségeinek fedezéséhez.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia január 23-iki ülésén *Szász* Károly elnököl. *Lehr* Albert, kit már régebben választott levelező tagúl az akadémia, székfoglaló értekezésül bemutatja Göthe «Hermann és Dorothea»-jának három énekét magyar fordításban. A fölolvastól szép fordításáért megajánlják s *Szász* Károly elnök melegen üdvözölte *Lehr* Albertet.

Ezután *Simonyi* Zsigmond olvasta föl «Elévült és látszólagos nyelvhibák» című nyelvészeti értekezését. A szótárakban előforduló ilyen igealakokat: *nyugszani*, *dicsékszeni*, *keverezni*, stb. hibásnak mondta, de fölemlíté, hogy ezek valamikor *metezni* és *tetszeni* épen ilyen hibák voltak, mert általános igy mondták: *metenni*, *tetenni*, úgy mint *seknenni*, *alumni*. Végül *Beöthy* Zsolt ismertette *Huska* József munkáját a magyar ornamentikáról, a mely most jelent meg a kultusz- és kereskedelmi miniszterek támogatásával. A mű, a mely mind műipari, mind tudományos szempontból becses, mert a magyar művelést tájékoztatja és gyarapítja s föltárja a magyar művelődéstörténet őskori vonatkozásait és eredeti motívumait.

A Kisfaludy-társaság január 25-iki ülésére nagy közönség gyűlt össze. *Gyulai* Pál foglalta el az elnöki széket, s *Beöthy* Zsolt titkár jelentette, hogy a kis-ujszállási fögműzárunk önképző köre 100 frral az alapítóknál közelebb.

Heinrich Gusztáv kezdte meg a fölolvastások sorát, «A legelső lovagregény» címen ismertetőn a középkori irodalom egyik legérdekesebb terméket,

a Rudlieb-törvédeket. A törvédekből felismerhető a cselekvény vázlata, szerzője azonban ismeretlen. Költői értékén kívül irodalomtörténeti jelentősége abban van, hogy a lovagi szellemet és költészetet német földön jóval a francia befolyás előtt már otthonosnak mutatja. A törvédek II. Henrik császár idejéből származnak. Ez után *Vargha* Gyula olvasta föl *Leconte de L'Isle* «A veranda» és «Az utolsó illuzió» című költeményeinek szép fordításait és egy eredeti ébeszélő költeményt, mely a kurucz idők egyik dala alakjának, *Bezerédynek* a tragikus történetéről szól. *Herczeg* Ferencz fölolvastása következett ezután. Törvédeket mutatott be «*Pogányok*» című történelmi regényéből, a mely 1046 körül Péter második uralkodása idejében, a Vatha-féle lázadás előtt játszódik le. A Temes és Béga között lakó besenyők fölláztak. Gellért püspök békéltető követekül Márton beneczés kanonokot és Omodé frátert küldi hozzájuk. A két követ számos kaland után elérkezik a besenyők táborába. Ott az asszony-ispán, Kun király leánya sátorában lakomáznak, a dalmok a besenyők elűnt vezérére, *Alpárról* énekel, mikor egy hadnagy ráismer Márton kanonokban Thonuzóba fiára, *Alpárra*. Fölverik a tábort és a besenyők ezrei térlepelnek a sátor előtt Márton kanonok lábainál. Ez pedig Krisztushoz könyörög, szabadítsa meg a kísértéstől.

A fölolvastó ülést zárt ülés követte. Bejelentették a tagajánlásokat. Új tagokul ajánltnak: *Irók: Alexander* Bernát, (ajánlja *Beöthy* Zsolt és *Váradi* Antal), *Bánóczy* József (Radó Antal, *Váradi* Antal), *Berzeviczy* Albert (Beöthy Zsolt), *Haraszty* Gyula (Szász Károly), *Benedek* Elek (Vadnay Károly), *Ambrus* Zoltán (Váradi Antal). *Költők: Ambrus* Zoltán (Bartók Lajos, *Herczeg* Ferencz, Radó Antal, Somló Sándor), *Benedek* Elek (Bartók Lajos, Ábrányi Emil, *Vértesi* Arnold), *Bródy* Sándor (Herczeg Ferencz, *Váradi* Antal), *János* Gusztáv, (Szász Károly), *Szabolcska* Mihály (Vargha Gyula, Ábrányi Emil, *Vértesi* Arnold, Vadnay Károly), *Szabó* Endre (Bartók Lajos, Ábrányi Emil). — Ezenkívül egy külföldi levelezőtágot is ajánltak: *Bradek* Ferencz prágai egyetemi tanár személyében.

A természettudományi társulat közgyűlése. Január 26-ikan tartotta a természettudományi társulat közgyűlést az akadémia kisbél termében. Jubiláris ünnepi színezete is volt a közgyűlésnek, mert harmincz esztendőre a társulat újra szervezkedett, s ebben a szervezkedésben a természettudományok hathatós terjesztőjévé és népszerűsítőjévé lett. A harmincz évvel ezelőtől megindított «*Természettudományi Közöny*» által folytonos összeköttetésben áll a magyar közönséggel, s tudósokkal, ezenkívül a legkitűnőbb munkák egész nagy könyvtárával ajándékozta meg a hazai tudományos irodalmat. A mostani közgyűlésen vett búcsút az elnöki széktől az a férfi, *Szilgyi* Kálmán, ki 30 év alatt vezette, fejlesztette a társulatot és az ország legnagyobb tudományos testületévé emelte. A jeles tudós és nagybuzgalmú férfi most már egész tevékenységét a tudományos akadémia titkárságának óhajta szentelni. A virágzó intézet vezetésétől büszke öntudattal vonulhat vissza. Az intézet minden barátja pedig nyugodtan látja, hogy az új elnök, *Wartha* Vincze kezében a legbiztosabb vezetést ismét megtalálta a természettudományi társulat.

A közgyűlést *Szilgyi* Kálmán nyitotta meg hosszabb beszéddel, melyben visszajáratást vet a társulat életének legutóbbi három évtizedére. Az éljenzéssel fogadott megnyitó beszéd után *Paszlanszky* József terjesztette elő titkári jelentését. Bejelentette, hogy a tagok száma 8023. Végre a társulat elhunyt tagjairól emlékezett meg. Következett az *elnökválasztás*. A *Szilgyi* Kálmán lemondása következtében megválasztott elnöki tisztiségre három jelölt volt: *Fodor* József, *Lenygel* Béla és *Wartha* Vincze. Beadták összesen 204 szavazatot, a melyek közül *Wartha* Vincze 113-at kapott s ezzel ő lett a társulat új elnöke. *Szilgyi* Kálmán melegen üdvözölte utódját, mire *Wartha* Vincze köszönetet mondott megválasztásáért. *Lenygel* István terjesztette be ezután pénztári jelentését. A társulat alapítókja 122,092 forint, kezelése alatt pedig 135,935 forint volt a múlt év végén.

Ráth Arnold könyvtárnok jelentése szerint a könyvtár 424 művel gyarapodott, s most 10,620 munkából áll. A választmány előterjesztésére a közgyűlés tiszteleti tagokká választotta Ch. L. de *Freycinet*-t, Franciaország jelenlegi hadügyminiszterét, *Antonius* *Roiti*, florenzi természettudóst és *Conrad* *Keller*, zürichi műegyetemi tanárt. A választmány indítványára ezután a közgyűlés *Szilgyi* Kálmánt egyhangúlag a társulat tiszteleti tagjának választotta, elhatározza, hogy megfesteti arcképét, és hogy 10,000 forintos jutalomdíj-alapot alkot a «Természettudományi Közöny» megindításától lefolyt 30 év emlékére. A tavaly hirdett *pályá-*

tételek nyertesei lettek: *Pécs* Aladár, budapesti főiskolai helyettes-tanár és *Hollós* László kecskeméti főreáliskolai tanár. Dícséretet nyert: *Csenez* József, tanítóképző-intézeti tanár.

A magyar írók segélyegyletének elnöke, gróf *Károlyi* Tibor a főrendiház elnöke, kit legközelebb oly nagy családi gyász ért, lemondott az egylet elnökségéről, melyet évek óta oly buzgón viselt. Míg a közgyűlés határoz az elnöki szék betöltéséről, báró *Eötvös* Loránd másodelnök vezeti az egylet ügyeit.

MI UJSÁG?

A királyné sirja. A múlt héten az orosz Kexholm-erred küldöttsége üdvözölte Bécsben Ő Felségét, ki ötven év előtt lett az ezred tulajdonosa. Az orosz tisztek fölkeresték a királyné sírját is, s pompás koszorút helyeztek rá.

A királyné arcképe. *Wlassics* Gyula közoktatásiügyi miniszter megbizta *László* Fülöp festőművészt boldogult *Erzsébet* királyné arcképének lefestésével, a szépművészeti muzeum számára. A miniszter megígérte, hogy a királynénak legjobb arcképeit a művész számára legfelsőbb helyről megszerzi.

Honfoglalási emlék Bánhidán. A komárommegei Bánhidán, a hol a honfoglalás egyik döntő csatáját vívták Árpád hadai és Szvatopluk morva fejedelem is halálát találta, hatalmas emléket állítanak a magas oszlopok tetején turulmadárral. Az emléket Komárommege közönsége emelteti a bánhidai magaslaton *Jókai* Mór és *Feszty* Árpád kezdeményezésére. A hatalmas madár kiterjesztett szárnyaival 14 méter 26 centiméter széles és 12 méter 84 centiméter magas, karmaiban tartja Árpád hatalmas kardját. Az emlék *Donáth* Gyula szobrászunk szép műve, s a legnagyobb emlékművek egyike. A magaslatról mérföldekre ellátják és az egész tájon uralkodik. Komárom vármegye a tavaszszal nagy ünnepelességekkel üli meg leleplezését, a melyre meghívja a kormányt, az országgyűlést mindkét házát és az ország összes törvényhatóságait.

Szabolcska Mihály Temesvárt. A jeles költő, *Szabolcska* Mihály *Temesvár* ref. egyháza lelkipásztorul választotta, s a népszerű költő családjával a múlt napokban költözött Erdélyből Temesvárra, s elfoglalta lelkesi helyét. Szívesen fogadták a beigtatására minden felekezt hívei elmentek. A szép ünneppel kimagasló része *Szabó* János eszéres emelkedett hangú beiktató beszéde és az új pap szívéhez szóló szónoklata volt. Délben lakomát rendeztek *Szabolcska* Mihály hívei és lelkes felköszöntőket mondtak új lelkipásztorukra. Különösen *Benedek* Albert dr. tanár beszéde keltett nagy hatást, ki az új pap költői hivatásáról beszélt.

Szilágyi Sándor végrendelete. A jeles történetíró végrendelete is nemes szívének bizonyítéka s arról a ritka szerénységről beszél, mely az elhunyt tudósunk nevezetes tulajdonsága volt. *Szilágyi* Sándor általános örököséivé hűgának két unokáját, *Mayer* Gyulánét szül. *Szűts* Olgát és *Szűts* Irént tette. Leveleiről és egyéb iratairól, melyekben bizonyára sok az érdekes adat, úgy rendelkezett, hogy adják át valamennyit a történelmi társulatnak, a mely mint letélt a nemzeti muzeumban őriztesse. Épen így rendelkezett arról az emlékezőről, a melyet volt tanítványai és tisztelői hetvenedik születése napjára 1897-ben verettek s a melyet 1897 június 21-én ünnepesen adtak át neki. A végrendeletben azt mondja *Szilágyi* Sándor, hogy ezzel az érrelem barátaí érdemtellenül tisztelték meg.

Farsang. A rövid farsangon majd minden este jut egy-egy bál, de az ugynevezett nagybálok száma megfogott. Társaságok, egyesületek azonban ugyan-csak igénybe veszik a hotelek és kaszinók termeit. A Vigadó termeit január 21-ikére a jurista bál jövedke töltötte be; 28-ikan pedig a jogász bál lesz ott. A budapesti újságírók egyesülete szintén rendez nagy estélyt és vigalmat, de csak a farsang után, márczius 5-ikén, a Vigadó összes termeiben.

Az «*Otthon*» falképei. A budapesti írók és művészek «*Otthon*» köre most már saját tulajdon otthonnal bír. A csinos épületben, melyhez kert is tartozik, a berendezkedés még nem teljes, de az lesz néhány nap múlva. A nagy termet művészetek és «*Természettudományi Közöny*» megindításától lefolyt 30 év emlékére. A tavaly hirdett pályá-

Noel ellentengernagy (Anglia.) Pottier altengernagy (Franciaország.) György Skrydlov ellentengernagy (Oroszország.) Betollo ellentengernagy (Olaszország.)

GYÖRGY GÖRÖG HERCEG BEIKTATÁSA A KRÉTAI KORMÁNYZÓSÁGBA. (A „Politikai Újdonságok” legutóbbi számából.)

badítása». Az első *Vaszary* János, ez utóbbit *Vajda* Zsigmond festi. Mind a két művész igen előrehaladt a munkájával, úgy, hogy mindkét képet már a napokban elhelyezik a díszteremben.

Felhívjuk tisztelt olvasóink figyelmét *Kanizs* Öljön kiűnő hírnevének örvendő ó gyarmati gyógyszerész *Anticulus* hajkínulást, fejkopaszodás elleni szer hirdetésére.

HALÁLOZÁSOK.

OPASIC GERMAN, újdéki szerb püspök, elhunyt Bécsben e hó 19-én. A téboly tünetei már régebben mutatkoztak rajta, s Brankovics pátriárkha intézkedésére Bécsbe vitték egyik elmeegógyító intézetbe. Hét hónapi szenvedés után halt meg. Holttestét hazavitték Újvidékre és ott temették el.

Elhunyt még a közelebbi napokban: *Asz* *Nándor*, nyug. kiriai bíró és városi törvényhatósági tag, Zomborban, 79 éves korában. — *Fésüs* *Mihály*, nyug. műszaki tanácsos, régi honvédfőhadnagy, 69 nyug. évében, Budapesten. Fivére volt *Fésüs* *György* pozsonyi jogtanárnak és *Fésüs* *Józsefnek*, a fűmei kormányzóság egykori tanácsosának. — *Erdey* *Antal*, kir. tanácsos, a tudomány-egyetem központi irodáigazgatója és tanácsjegyzője, 66 éves korában, Budapesten. A megboldogult tudományosan képzettségű jogász volt, a klasszikus nyelvek alapos ismerője, a ki maga fogalmazta az egyetem latin nyelvű okiratait és jubilaris kiadványait. Negyven év óta volt az egyetem szolgálatában s a váltakozó rektori rendszer mellett voltaképen ő vezette folyton az egyetem ügyeit. Az egyetem gondozása és az egyetemi alapok kezelése körül kiváló érdemeket szerzett; ezek elismerése fejében tüntették ki a koronás arany érdemkereszttel és a negyvenéves szolgálati aranyéremmel — *Isoz* *Simeón*, a francia nyelv és irodalom tanára, Budapesten. Évtizedeken keresztül működött a fővárosban. A budapesti tudomány-egyetemen, a *Ferencz* *József* nevelőintézetben, az Orsz. Színészakadémiában, a Róser-féle középkereskedelmi iskolában és más intézetekben (azelőtt a hadapród iskolában is) tanított és irodalmilag is foglalkozott. — *Elekes* *Mihály*, volt 48-as honvédfőhadnagy, életének 69-ik évében, Székely-Kereszturól. — *Skublics* *István*, volt 48-as honvédszázados, Zalamegye törvényhatósági bizottságának tagja, Besenyőn, 73 éves korában. — *Mattenelot* *János* báró, főispáni titkár, tartalékos huszárhadnagy, 32 éves korában, Sajó-Udvartlyen. — *Ritter* *József*, Vasmegegye nyug. arvászéki ünlök, 60 éves korában, Szombathelyen. — *Vághelyi* *János*, nyug. irsai plébános, életének 77-ik évében, papságának 52-ik évében, Irsán. — *Szmercsányi* *Emil*, Nógrádmegyegy egyk nagybirtokosa, Tereksén, 71 éves korában. — *Duzs* *Lajos*, kir. járásbíró, 51 éves korában, Tapolcán. — *Keményffy* *Gábor* *Ádám*, a budapesti börtönbécs, 40 éves korában, Budapesten. — *Kormányi* *Miksa*, kir. közjegyző, 60 éves korában, Budapesten. Podolinban temették el. — *Rozgonyi* *Lajos*, a nagykanizsai áll. közszégi polgári főiskola rendes tanára, Nagy-Kanizsán, 58 éves korában. — *Czink* *Ede*, fogarasi posta- és táviraldhivatal-főnök, 47 éves

KÉPTALÁNY.

A «*Vasárnapi Ujság*» 1-ső számában közölt képtalány megfejtése: *Nyilvános könyvtárak a lélek melegedő szobái.*

Szerkesztői mondanivalók.

Vallomás. Féltudom. Élet-halál. Forrongó eszmék, érzések, ki nem alakult képek töltik meg mind a hármát. Némi lehhagadásra szorulóknak; valamint a nyelvre és verselésre is ráérne egy kis simítás. **A halál.** A közölhetők közé soroztuk.

